svin

1

2008

F

Tøffe tak for store svineprodusenter

side 24

norsvin

1958 – 2008

side 22

januar

Avl og semin	Sædsendinger med Posten – kan du sikre deg litt ekstra?	18
	Avlsmessig framgang for de mange	40
Bygg og inventar	Miljø, dyrevelferd og økonomi i fokus [AGROMEK 2008]	12
Diverse	Produksjonsnivået kan heves [STYREMEDLEMMETS SAK]	4
	Halve livet i Norsvin [NORSVIN 50 ÅR]	22
	Svineprodusenter med tro på gris i Søgna [NORSVIN 50 ÅR]	23
Dyrevelferd	Transporterer du dyr?	4
	Ny lov om dyrevelferd	40
Fôring og stell	Rekordsalg av kraftfôr	21
	Utprøving av Formi og maursyre til smågriser [UTAFOR SKIGAR'N]	35
	Beskytt smågrisens bein med halm	37
Helse	Sykebinger og god tilvekst [UTAFOR SKIGAR'N]	34
Internasjonalt	Svenske grisebønder taper penger	19
	USA-svinebønder inn i sitt verste år på lenge	24
	Fôreffektivitet blir viktig	24
	En typisk svinefarm med 2500 purker	25
	Minnesotamais blir biobensin	27
	Russiske svineprodusenter satser offensivt	30
Leder	Gult lys for grisen [LEDER]	3
	Yrkeskolleger som sliter [LEDER]	3
Marked	Ny salgsrekord for gris i 2007 [KJØTTMARKEDET]	32
	Venter beskjeden salgsøkning i år [KJØTTMARKEDET]	32
	Færre, men tyngre griser i 2007 [KJØTTMARKEDET]	32
	Gourmetgris av hampshire	33
	Kyllingen tok et nytt jafs	33
Næringspolitikk	Begrensa muligheter til å øke kjøttprisene	6
	Fra «Miljø» til «Klima»! [DIREKTØREN DIREKTE]	8
	Rettssak om husdyrkonsesjon	9
	«Økte råvarepriser krever fjerning av alle målpriser»	19
Utdanning og kompetanse	Svinaktig gode studenter	20
	Nytt studietilbud i landbruksteknikk	21
Økonomi, data og driftsledelse	Fornøyd ung slaktegrisprodusent	10
	Hva kan riktige Ingris-registreringer brukes til?	38
	Riktig rase ved sikk-sakk-kryssing	38

10

20

38

Forsidefoto: Ingenting i veien med konkurransekraften til amerikanske svineprodusenter, sjøl om også de sliter i øyeblikket. Dette bildet er tatt fra en typisk smågrisfarm ved Cresco i Iowa, og viser et husdyrrom med plass til nærmere tusen halekuperte og fikserte purker i ett og samme rom. Bruk av genmodifisert fôr tillates også i USA. [Foto: Tore Mælumsæter]

Fagpressen F
OPPLAGSKONTROLLERT

svin

Fagblad for svineproduksjon

Bladet utgis av Norsvin. Bladet er medlem av Fagpressen og redigeres etter Redaktørplakaten.

Adresse: Norsvinsenteret,
Postboks 504, 2304 Hamar
Telefon: 62 51 01 00
Telefaks: 62 51 01 01
e-post: svin@norsvin.no

Ansvarlig redaktør: Tore Mælumsæter
e-post: tore.m@norsvin.no

Journalist: Frilanser Erling Mysen
Telefon: 69 89 42 43 e-post: er-mys@online.no

Abonnement: Wenche Martinsen

Annonsesalg: Arne Henrik Sandnes
Postboks 10, 2301 Hamar
Telefon: 99 51 87 60
Telefaks: 62 53 26 56
e-post: arne-henrik@oae-as.no

Layout og produksjon:
idé trykk as, postboks 263, 2302 Hamar

Antall nr. per år: 10

Pris: kr 530,– for medlemmer
kr 630,– for ikke-medlemmer
kr 315,– for studenter/elever

Postgirokonto: 0806 54 00759
Bankgirokonto: 2050 06 15002

- Husk å melde adresseforandring!
- Oppgi kundenr. ved henvendelse til oss!
- Abonnement er bindende til skriftlig oppsigelse foreligger.
- Ikke-kommersiell gjenbruk av redaksjonell tekst er tillatt når svin oppgis som kilde.

Privattelefoner til Norsvinansatte:

Administrerende direktør **Rolf Ole Tomter** / **90 79 46 49**
Organisasjonssjef **Asbjørn Schjerve** 62 58 25 58 / **91 12 55 93**
Informasjonssjef **Wenche Helseth** 62 35 54 57 / **95 08 25 42**
Overveterinær **Peer Ola Hofmo** 62 52 35 85 / **91 74 88 33**
Ansv. redaktør **Tore Mælumsæter** 62 53 53 00 / **90 64 85 63**
In-Griskonsulent **Solveig Kongsrud** 32 78 62 60 / **97 70 76 18**
In-Griskonsulent **Dyre Johan Haug** 62 58 21 49 / **97 75 17 25**
Fag- og seminsjef **Målfrid Narum** 62 58 04 33 / **90 91 45 66**

Vakttelefon distribusjon: 90 85 21 20

Betjent: man – fre 0800 – 1600(1530) lør – søn 0800 – 1200

Gult lys for grisen

Det er veldig mye å glede seg over på kjøttfronten om dagen. Salget går så bra at produksjonen ikke henger med. Debatten dreier seg derfor om hvordan produksjonen kan økes, ikke bremses. Prisløft og investeringsvirkemidler må til for å sikre rekruttering og fornyelse.

Men i Norge må vi forholde oss til at vi ikke kan løfte prisene så det monner i dagens gule WTO-boks. Derfor diskuteres det nå om vi skal gjøre som med fjørfekjøttet, og løfte en eller flere produksjoner til ut av jordbruksavtalens målprissystem. Det kan skape rom for prisløft i andre. Hittil har vi ikke hørt noen som på ramme alvor snakker om å løfte mjølk- eller storfekjøttproduksjonen ut av målprissystemet. Det synes å ligge i lufta at det nå er grisen som står lagelig til for hogg.

Her er det all mulig grunn til å tenke seg grundig om. Målpriser lar seg sikkert erstatte av referansepriser eller noe annet. Men det vi kan miste ved å løfte 125 000 tonn svinekjøtt ut av jordbruksavtalens målprissystem, halve Norges kjøttproduksjon, er dagens markedsregulering som åpner blant annet for reguleringslagring og eksport. For svinekjøttets del snakker vi om eksportmuligheter på 3800 tonn. Grovfôrbaserte kjøttproduksjoner har lavere eksportvolumer, og ikke minst betydelig større støttemuligheter utenfor gul boks enn hva tilfellet er for gris, i hvert fall slik støttesystemet praktiseres i dag.

Gale trekk nå kan bli skjebnesvangre. Det må gjøres en svært grundig analysejobb før det trekkes raske konklusjoner, og her må svineprodusentene på banen. Grisen er uten sammenlikning landets største og viktigste kjøttprodusent, og den har utrolig evne til å multipliseres raskt. Selv om himmelen er lyseblå i dag, så vet vi at markedet før eller senere preges av ubalanse igjen. Uten regulerings- styringsmuligheter kan det bli forferdelig smertefullt, ikke minst for nettopp svineprodusentene.
De er på en helt annen måte enn grovfôrbaserte kjøttprodusenter avhengige av markedspriser. Derfor trenger vi fortsatt ordninger som også kan bremse, sjøl om de fleste i dag tenker mest på å gi gass. Et godt kjøretøy må ha begge deler.

«Vi trenger fortsatt ordninger som kan bremse, sjøl om de fleste i dag tenker på hvordan vi kan gi mer gass»

Yrkeskolleger som sliter

Danmark: *«Økonomien i smågrisproduksjon er den laveste på 30 år»*.
Sverige: *«Svensk griseproduksjon er inne i sin verste krise noensinne»*.
USA: *«Går inn i sitt verste år på lenge»*.
Russland: *«Putin vil løfte nasjonal svineproduksjon»*.

Dette er overskrifter og sitater du kan lese i Svins reportasjer denne gangen. Det er både trist og tankevekkende at nære og fjerne yrkeskolleger i andre land sliter skjorta av seg for å få endene til å møtes. Problemene forklares først og fremst med økte fôrpriser. Men det er også andre viktige faktorer som styrer konkurranseforholdene landene i mellom. USA øker nå svinekjøtteksporten til Danmark dramatisk, mens verdien av danskenes eksport til USA faller sterkt. Dette skyldes ikke bare dollarkursen, men også det faktum at amerikanerne bruker genmodifiserte fôrråvarer som er billigere enn de tradisjonelle. De får med andre ord en dobbelt konkurransefordel. Det er ikke første gang vi opplever at når bonden sliter med kostnadsvekst, markedspress og lave oppgjørspriser, så kan kjøttindustrien glede seg over kapasitetsutnyttelse, konkurransekraft og muligheter til økte marginer.

Transporterer du dyr?

Fra 5. januar ble det stilt økte krav til utdanning hvis du som gårdbruker transporterer egne dyr. Dette følger av at en EØS-forordning om vern av dyr under transport er tatt inn i de norske reglene.

I den nye forskriften gjøres forordningen til gjeldende norsk regelverk, samtidig som gjeldende transportforskrift, forskrift om transport av levende dyr (FOR-2001-04-02-384), opprettholdes inntil videre. I tilfeller hvor det er motstrid eller uoverensstemmelse mellom disse to forskriftene (forordningen er implementert i forskrift om vern av dyr under transport og tilknyttede aktiviteter (forordning (EF) nr. 1/2005)), gjelder det strengeste kravet. Dette gjelder imidlertid bare i de tilfellene hele transportforløpet gjennomføres innenfor Norges grenser.

Mattilsynet arbeider med et forslag til nasjonalt særregelverk som skal erstatte nåværende, norske forskrifts. Sammen med forordningen vil dette utgjøre Norges regelverk for transport av dyr.

GODKJENNING OVER 65 KM

Norsvins fagavdeling anbefaler å ta kontakt med Mattilsynets distriktskontor (tlf 06040) for nærmere informasjon om det nye regelverket. Kort fortalt betyr det nye regelverket krav til bedre plass for griser, økte krav til dyrebiler som kjører over åtte timer, og nye krav for godkjenning av transportører og sjåfører. ***Alle som transporterer dyr mer enn 65 km*** må ha godkjenning som transportør. Dette gjelder også gårdbrukere som transporterer egne dyr, og det er Mattilsynet som utsteder godkjenningsbevis. For å bli godkjent må søker dokumentere at han/hun har gjennomført og bestått utdanning som skal tilfredsstille visse kriterier. Animalia tilbyr kurs for transport av svin som tilfredsstiller kravene. De nye kravene betyr også at sjåfører som tidligere har gått på godkjent kurs nå må avlegge og bestå en regodkjenningsprøve for å få ny godkjenning.

KRAVENE GJELDER ALLEREDE

De nye kravene til opplæring gjaldt fra ***5. januar 2008.*** Ved transport av dyr over avstander på inntil 65 km gjelder ikke kravet om godkjenningsbevis, men blant annet gjelder krav til at utfylte transportdokumenter medfølger transporten ved all transport over 50 km. Ved transport av egne dyr utført av gårdbrukere i egne transportmidler over en avstand på mindre enn 50 kilometer fra driftsenheten, gjelder bare artikkel 3 i forordningen, *alminnelige vilkår for transport av dyr.*

STYREMEDLEMMETS sak

Johan Arnt Dalen
STYREMEDLEM NORSVIN

Produksjonsnivået kan heves

Sola har snudd, dagene blir lengre, og med litt godvilje kan en føle at våren nok en gang nærmer seg.

Regionmøtene er i gang og fylkesledermøtet er avviklet. Vi hadde et meget nyttig møte med fylkeslederne på Høsbjør. Det var stor enighet om at grisen må få et kraftig løft ved vårens jordbruksoppgjør, slik at svineproduksjonen fortsatt blir så attraktiv at markedet igjen kan dekkes av norskprodusert svinekjøtt.

Nå trengs det stimulering for å beholde de etablerte og få nye og unge inn i næringa.

Norsvin oppfyller visjonen om å være et ledende nasjonalt og internasjonalt avls- og seminselskap. Våre avlsbesetninger kan heve brystkassa og være stolte når lille Norsvin blir foretrukket fremfor langt større og mer «muskuløse» selskaper ute i den store verden.

Man ser imidlertid at en del besetninger har mye å hente hva gjelder produksjonsnivå. Det har blitt færre foredlingsbesetninger de siste årene, og nivået er hevet. Mange av de som er igjen har fortsatt en jobb å gjøre, ikke minst med å få hevet produksjonsresultatene. Dere er vårt ansikt utad her hjemme og i utlandet. Jeg mener produksjonsnivået hos dere bør kunne forventes på landsgjennomsnittet i In Gris når en kompenserer for renrase og høy førstekullsprosent. Vi har tatt opp saken i Avlsforum, og den vil bli fulgt opp der fremover.

Ellers ønsker vi flere slaktegrisprodusenter som medlemmer i Norsvin. Vi trenger deres påvirkning og innspill. Og ikke minst vil dere gjennom medlemskontingenten være med å styrke fylkeslagene, som jo til fulle også kommer dere til nytte.

Så derfor smågrisleverandør; – Ut og gjør alle svineprodusenter til Norsvinmedlemmer. Snakk med smågriskjøperen neste gang på rampa, og fortell at han/hun er sterkt ønsket.

Det vil alle ha nytte av.

Prisen på svinekjøtt varierer, og svinebøndenes lønnsomhet varierer med den. Bedre prognoser er et effektivt tiltak for å redusere svingningen i økonomien. Da trenger vi mer og bedre data fra svinebøndene. Det er enkelt – og det er helt anonymt.

SEND INN PRODUKSJONSDATA

– få mer stabil lønnsomhet

Halvparten av norske smågrisprodusenter sender i dag inn sine produksjonsdata, og med det blir feilmarginene i produksjonsprognosene for store. Dermed forblir det også en utfordring å oppnå gode kjøttpriser over tid, forutsigbarhet og stabil lønnsomhet.

Bedre prognoser kan være med på løse problemet – hvis de utarbeides på grunnlag av tilstrekkelig informasjon. Det er når flertallet sender inn sine data – hvert kvartal – at vi kan skape et bedre balansert marked og mer stabil økonomi.

Det er flere måter å registrere dataene på. Bruker du Ingris web går dette automatisk. Bruker du Info Gris eller den gamle versjonen av Ingris må du selv sende inn dataene manuelt. Du kan også la rådgiveren på ditt slakteri registrere og sende det inn for deg.

Uansett gir dette deg i tillegg bedre styring på egen produksjon. Det er din viktigste gevinst i egen besetning. For fellesskapet er det viktigste at du sender inn data til Ingris-databasen.

Dine data i databasen eies av deg. Fellesskapet bruker dem bl.a. også til avl og forskning, men de sendes ikke videre til offentlige myndigheter.

ANIMALIA norsvin

Vil du vite mer, ta kontakt med ditt slakteri. Du kan også lese mer på www.animalia.no og www.norsvin.no

- erfaring - kunnskap - fleksibilitet - kvalitet - utvalg -

en ny generasjon

©NRF49-RUDI®

-glassfiberinnredning

- FTS, FTSlight, og FS30; binger i glassfiber med fórautomater og krybber
- slaktegrisbinger leveres for nedstøping eller liming til gulv
- nye fødebinger med smågrishjørne

Våre fagkonsulenter skreddersyr løsninger tilpasset ditt behov! -ta kontakt for prosjektering og tilbud;

FJØSSYSTEMER

Øst 2634 Fåvang Tlf: 61 28 35 00 ost@fjossystemer.no

Sør 3174 Revetal Tlf: 33 30 69 61 sor@fjossystemer.no

Vest 4365 Nærbø Tlf: 51 43 39 60 vest@fjossystemer.no

Midt 7473 Trondheim Tlf. 72 89 41 00 midt@fjossystemer.no

BYGG 2634 Fåvang Tlf: 61 28 35 30 bygg@fjossystemer.no

FOR MER INFO, SE VÅR WEB: fjossystemer.no

WTO og norsk kjøttpris

– Begrensa muligheter til økning

Økende matpriser på verdensmarkedet til tross. WTO setter klare begrensninger for hvor mye norsk kjøttpris kan øke.

Erling Mysen

Det er store forventninger foran årets jordbruksforhandlinger, men hvilke muligheter finnes egentlig? Forskjellen mellom norsk målpris og verdensmarkedspris defineres som støtte under gul boks. Rammen for denne er spikret til å være 11,45 milliarder kr i henhold til WTO-avtalen. Rammen øker ikke som følge av økte internasjonale priser. Referanseprisen tar utgangspunkt i verdensmarkedsprisen på slutten av 80-tallet (kr 7,60 for svinekjøtt).

– Departementet arbeider med å beregne hvor mye rom for økning i priser vi har i henhold til denne avtalen, men det er ikke veldig mye, sa seniorrådgiver Håkon Grotli i landbruks- og matdepartementet under et foredrag for svineprodusenter nylig. I fjor skapte man rom for prisøkning ved å løfte kyllingen ut av målprissystemet. I følge bondelaget er mulighetene for økning av rammen i år drøyt 50 millioner. Hvis det stemmer og grisen skulle få hele potten, ville det gi en økning i kjøttpris på ca 50 øre/kg. Trolig er rammen noe mer enn 50 millioner. Men uansett betyr dette at prisen på svinekjøtt og de andre målprisene kan øke svært lite i årets jordbruksforhandlinger. Slik sett kan en være glad over at det ikke ble lavere pris på svinekjøtt i fjor. Det kunne blitt tungt å hente inn igjen i år.

PRIS FØR SLAKTING?

Hvis vi forandrer målepunktet for kjøttprisen, ved å se på kjøttpris før slakting vil det da være større rom for å øke prisen? I Norge er slaktekostnadene betydelig høyere enn i f. eks. Danmark. Å se på kjøttpris før slakting kan kanskje gi mer rom innenfor WTO. Grotli er usikker på om dette er veien å gå. Det må i all fall vurderes ut fra WTO-regelverket. Skal en endre målepunkt bør en også ha en god forklaring på hvorfor.

UT AV MÅLPRISSYSTEMET?

Noen lurer på om alternativet kan være å ta ut grisen fra målprissystemet, slik som kylling? Gir det større rom for prisøkning på svinekjøtt?

LITE Å SPILLE PÅ: – Avtalepartene har et begrenset spillerom i jordbruksforhandlingene, sier seniorrådgiver Håkon Grotli i landbruks- og matdepartementet. [FOTO: EM]

I forhold til gul boks er svaret isolert sett ja.

– Men et referanseprissystem vil neppe gi høyere pris enn et målprissystem, sier Grotli. Også her finnes en øvre prisgrense.

–Det er mer sannsynlig at prisen blir litt lavere, sier han. Målpris er noe en forhandler om i jordbruksavtalen, og kan øke ut fra det som skjer i markedet. Referansepris er derimot ikke gjenstand for prisforhandlinger. I en periode med prisøkning vil en referansepris bare kunne justeres i etterkant. Når målprisene går opp, kan justeringen av referansepris bli hengende etter.

– Referansepris som alternativ til målpris betyr dessuten at det ikke lenger blir adgang til markedsregulering for svinekjøtt. Det er vel nettopp svineprodusentene som trenger markedsregulering mest, sier Grotli. Uten markedsregulering ser han for seg at svineproduksjon må inn i en form for kontraktproduksjon med slakteriene. Det kan kanskje de store svineprodusentene i de sentrale områdene leve med, men hva med de mindre produsentene og de som er langt unna slakteriene? Vil de få kontrakt?

– Kylling ble tatt ut av målprissystemet fordi det er en næring med innebygget produksjonsregulering/kontrakt-

produksjon. I tillegg foregår denne næringen kun i visse deler av landet, forklarer Grotli.

– Svineproduksjonen kan gå samme vei, men politisk vil næringen da leve mye farligere, tror Grotli.

Hvis egg, melk, korn eller et annet kjøttslag tas ut av målprissystemet, vil det kunne være en fordel for grisen ved at svinekjøtt og andre produkter som omfattes av målprissystemet gis større rom. Men å løfte korn ut av avtalen betyr mindre gevinst enn vi kanskje tror.
Hvis korn tas ut, vil prisnedskriving som eksempel måtte tas inn i gul boks. Det er også kornet som gjør det vanskelig å beregne eksakt hvor stor del av gul boks vi bruker.

TILSKUDD OG PRISNEDSKRIVING

Mulighetene for et bra jordbruksoppgjør ser derfor ut til å ligge utenfor gul boks i form av økte tilskudd og høyere prisnedskriving på korn. De internasjonalt høyere prisene på korn øker kraftfôrprisene mer enn forutsatt.

For å unngå høyere kraftfôrpris og lavere lønnsomhet i husdyrproduksjonene, synes løsningen å være større prisnedskriving på korn. Nå ble prisnedskriving justert ned ved forrige jordbruksoppgjør. En økning er derfor sannsynlig. Men heller ikke her synes kraftige byks realistisk. Myndighetene ønsker trolig en viss stabilitet på prisnedskrivingen. Hvis ikke, slår de beina unna den lille satsingen vi har på hjemmemaling.

Da gjenstår potten tilskudd, og her finnes muligheter. Når det gjelder avløsertilskudd og investeringstilskudd setter ikke WTO-avtalen begrensninger.

Men investeringstilskudd har ingen direkte inntektsvirkning. Økt investeringstilskudd får ingen effekt som forhandlerne kan måles etter. Det er derfor en fare at det ikke legges nok trykk her. Samtidig har byggekostnadene økt dramatisk. Flere husdyrslag trenger investeringsstøtte skal en få en nødvendig fornying av næringa.

HLB
HØGSKULEN FOR LANDBRUK OG BYGDENÆRINGAR

Fagkunnskap for framtida

Høgskulen for landbruk og bygdenæringar BA
Tårnvn 9, Nærlandparken,
4365 Nærbø
Tlf 51 79 94 00 Fax 51 79 94 01
E-post: post@hlb.no - www.hlb.no

Nå har også du tid og anledning til å styrke kompetansen

Høsten 2008 planlegges oppstart av følgende samlings- og nettbaserte deltidsstudium:

- **Landbruksøkonomi og ledelse**
- **Husdyrproduksjon**
- **Handlingskompetanse**
- **Landbruksteknikk**

Hvert studium gir 60 studiepoeng og går over to vintre, med 7-10 samlinger fra september/oktober - april/mai.

Studiested blir Østlandet og/eller Rogaland – avhengig av søknad.

HLB er en offentlig godkjent høgskole.

Mer detaljer om studietilbudet vårt finner du på:

www.hlb.no

TOMB

Fagskole eller videregående på Tomb?

WWW.TOMB.NO

- Fagskole i husdyrhold (storfe, småfe, gris, fjørfe) og driftsledelse
- 1-årig landbrukskurs - agronom (voksne)
- 3-årig vgs naturbruk - fag- og/eller studiekompetanse
- Bygg- og anl.teknikk • Teknikk og industr. produksjon
- Spennende studiemiljø - elever fra hele landet - internat
- Moderne fjøs - melkerobot
- Beliggenhet: I Råde - midt mellom Moss og Fredrikstad
- www.tomb.no

Be om skolebrosjyre!
post@tomb.no - tlf 69 28 30 00

WWW.TOMB.NO

TOMB

DIREKTØREN direkte

Rolf Ole Tomter
ADM. DIREKTØR NORSVIN

Fra «Miljø» til «Klima»!

Har dere tenkt over hvordan ordet Miljø i den offentlige debatten brått og definitivt har blitt byttet ut med ordet Klima? Ordet Miljø kom på den politiske dagsorden for fullt på 70-tallet. Miljøbevegelser vokste frem i takt med Flower-Power-bevegelsen og 68-generasjonen, og Finn Kalvik som prøvde å finne «sæ' sjæl». Mange prøvde også å innta et mer miljøvennlig look ved å sole seg toppløs og å røyke hasj. Miljøutfordringene var liksom mer håndterlige og lokale den gangen. Det gjaldt å demonstrere et «Nei til Alta-utbyggingen». Men samfunnet tok også sjøl ansvar og brukte ulike virkemidler for å rense opp i en stadig mer forurenset Mjøsa. Miljøutfordringene syntes rett og slett å være mer lokalt preget, og vi kunne med de rette politiske vedtak ordne opp i dem. Det hele var liksom et spørsmål om politisk vilje og lokalt initiativ!

Alt er mer alvorstynget nå. Vi snakker ikke så mye om lokale miljøutfordringer lenger. Nå dreier alt seg om den globale klimautfordringen!

Og det er jo all grunn til å ta klimautfordringene på alvor! Nå kan man altså ved selvsyn oppleve at klimaet forandrer seg, nærmest år for år. Dette er en nesten utenkelig tanke når man vet at denne kloden vi lever på er mange hundre millioner år gammel. I dette perspektivet er et menneskes levealder i tid kun en promille av et knips. Og da burde vi ikke kunne føle på kroppen at vintrene blir varmere, at graden av ekstremvær øker merkbart, og at isen på Nordpolen brått har blitt utrygg å gå på – i den grad den fortsatt finnes! Nei, vi skulle kun bli overbevist av forskere på vær og vind, som gjennom hundreårige målinger kunne se en ørliten antydning til litt høyere temperaturer, og at isen på Nordpolen krøp innover en centimeter eller to i tiåret. Slik er det bare ikke lenger, og DET er skremmende!

Å ta klimautfordringene på alvor, og gjøre noe med dem, er som sagt en global utfordring!

Men nettopp at det er en global utfordring kan raskt skape en avmaktsfølelse og, som dem sier i Fredrikstad; en holdning av at «det nøttærn'te»! Heldigvis har ledende politikere tatt utfordringen og virkelig bidratt til at saken har kommet på den politiske dagsorden for hele verden. Fredspristildelingen til Al Goore var en viktig handling for å fortelle verden at klimaspørsmålet også handler om menneskers rett til fred og frihet. For et ødelagt verdensklima påfører menneskene den største ufrihet man kan forestille seg; nemlig det å ikke kunne tilby alle fremtidige generasjoner av menneskeheten retten til å puste i frisk luft, drikke rent vann og å spise seg mette.

Vi må bearbeide denne potensielle avmaktsfølelsen. Vi må bidra til at det jobbes både globalt og lokalt. Vi må børste støv av Gro Harlem Brundtlands postulat om at «vi må tenke globalt – og handle lokalt»!

Landbruket står for i underkant av 10 prosent av landets utslipp av såkalte klimagasser. Landbrukets eget klimautvalg er godt i gang med å kartlegge mulighetene for at landbruket skal ta sin rettmessige skjerv av de forpliktelser Norge må påta seg for å redusere sine utslipp. Dette er bra, for alle deler av samfunnet og næringslivet må bidra.

Norsvin vil også sette klimaet på dagsorden. Vi vet at avlsmålene er positive med tanke på å redusere klimagassene. Dette er betryggende å vite. Likevel må vi gå i oss sjøl som svineprodusenter og organisasjon for disse, og lete med lys og lykte etter øvrige tiltak vi kan bidra med for å redusere klimaødeleggelsene. Dette kan ha med utnyttelse av husdyrgjødsla å gjøre, eller andre forhold i verdikjeden fra binge til bord.

For en ting er svært positivt midt oppe i det hele; verden trenger mer mat, og den maten som produseres skal produseres på en mer klimavennlig måte. Det betyr at man må tilstrebe å produsere maten der folket bor, for transport av mat bidrar negativt til klimaregnskapet. I dag er det dessverre slik at det er for dårlig sammenheng mellom hvor menneskene bor og hvor maten produseres.

WTO jobber for økt frihandel, med dertil merkelige restriksjoner og båndlegging av enkelte lands muligheter til å produsere mat lønnsomt, og derigjennom øke sjølforsyningsgraden.

Når Norge nå har underdekning på samtlige kjøttslag hindres vi i å ta ut priser i markedet og øke sjølforsyningsgraden, fordi den «gule boksen» er full!

Jeg mener vi bør ha forhåpninger om at de globale klimautfordringene kanskje bidrar til at WTO endrer fokus. Fokus endret fra frihandel for frihandelens skyld, til å ha som overordnet mål å bidra til mathandel styrt av klimatiske hensyn.

Da bør ikke størrelsen på den norske «gule boksen» være så interessant. For vi må ha et lønnsomt landbruk, hvor bonden får betalt for arbeid og innsatt kapital hvis vi skal sikre framtidig norsk, klimavennlig matproduksjon!

Rettssak om husdyrkonsesjon

I februar kommer saken mellom Mørk Engebretsen Invest (MEI) og Staten om brudd på husdyrkonsesjons-reglene opp for retten.

MEI fra Skiptvet i Østfold er eid av Ove Henrik Mørk (72%) og Svein Engebretsen (28%). Disse pluss fem andre personer/foretak ble våren 2006 i lagt ei bot på 5,65 millioner for brudd på konsesjons-reglene i årene 2004 og 2005. Dette ble anket. I en omfattende anke anfører MEI blant annet at de er utsatt for for-skjellsbehandling sammenlignet med slaktekyllingprodusenter i Haltdalen i Trøndelag.

Anken førte fram på et par punkter. Antall deltagere sett på som en enhet ble redusert til totalt fem, perioden ble kor-tet med tre måneder og boten dermed redusert til 3 862 200 kr.

Dette var likevel ikke tilstrekkelig for MEI, og saken skal opp i Oslo Tingrett andre uka i februar. Den omstridte boten er 300 kr per konsesjonsenhet og bereg-net ut fra 12 874 konsesjonsenheter for mye i perioden 1. april 2004 til 31.12 i 2005.

Dette er en omfattende sak der staten gjennom fylkesmannen i Østfold også engasjerte Norsk Institutt for Landbruks-økonomisk Forskning (NILF) til å lage en rapport om samarbeid i svineproduksjon i henhold til husdyrkonsesjonsregel-verket. I rapporten kommer det blant annet fram at det foregår en betydelig grad av risikooverføring fra aktørene til aksjeselskapet MEI. Men i rettsaken har MEI oppført en av rapportforfatterne som vitne.

SVIN har tidligere skrevet om MEI ved flere anledninger, blant en artikkel om kjøp av korn med prisnedskriving i nr 5/2005. I fjor ble det søkt om å få bygge et nytt grisehus på nesten 5500 m².

OMSTRIDT: Dagens grisehus og mølle-anlegg hos Mørk Engebretsen Invest. [Foto: EM]

TETT PÅ

HiNT
HØGSKOLEN I NORD-TRØNDELAG

HUSDYRFAG – VELFERD OG PRODUKSJON

3-årig bachelorgradsstudium
Studiet gir deg god kunnskap om moderne gårdsdrift, lønnsom husdyrproduksjon og godt husdyrmiljø.

HUSDYRVELFERD

Årsstudium
Studiet gir innføring i husdyrfag og dyrevelferd i vid forstand.

LANDBRUKSØKONOMI

Årsstudium (samlingsbasert)
Studiet gir deg kunnskap om bedriftsledelse, landbruks-politikk, marked og internasjonalisering og nyskaping i bygdesamfunnet.

Studiestart, Steinkjer: 12. august 2008
Søknadsfrist: 15. april 2008
Ring gjerne:
Sidsel Trønsdal, tlf 74112143, e-post: sidsel.tronsdal@hint.no

www.hint.no Søkertelefon: 74 11 20 30 opptak@hint.no

mære

UTDANNER DE SOM
UTVIKLER DISTRIKTENE

Nytt grishus ferdig i 2008

VG1 Naturbruk
VG2 Anleggsgartner
VG2 Heste- og hovslagerfaget
VG2 Landbruk- og gartnerinæring
VG2 Skogbruk
VG3 Gartneri og hagebruk
VG3 Landbruk og husdyrhold
VG3 Studieforberedende innen naturbruk (naturforvaltning)
VG1 Studiespesialiserende med vekt på Entreprenørskap

www.maere.no

Fornøyd ung slaktegrisprodusent

FORNØYD: Helge Sveinsvoll er fornøyd med sitt første hele driftsår som slaktegrisprodusent. [FOTO: TM]

– Det har gått bra. Jeg er fornøyd både med huset og resultatene så langt, sier Helge Sveinsvoll. Han er en ung slaktegrisprodusent på Voll i Klepp, som prøver å lage så jevnstore kjøttstykker som mulig.

Tore Mælumsæter
KLEPP, ROGALAND

– Ja, det er det restaurantene helst vil ha. Vi prøver å levere gris som er så nær 130 kilo levende vekt som mulig, helst ikke under. Men det er jo levende dyr vi har med å gjøre, så det blir naturligvis noe variasjon, sier den unge Primaleverandøren.

KJØNNSSORTERT: Griser med blå stripe på ryggen er hanngriskastrater. Slaktegrisene får kjønnssortert fôring.

Annelin og Helge Sveinsvoll tok over drifta av garden fra nyttår i år. De har små barn, og Annelin jobber halve tida utenfor gården og andre halvparten hjemme. Her produseres det både svinekjøtt, mjølk, storfekjøtt og kålrot.

Produksjonen i det nye grisehuset startet før de overtok gården. Allerede 14. juli 2006 ble de første smågrisene satt inn, så de hadde sitt første hele kalenderår med full produksjon i fjor. Huset er på 12 – 1300 kvadratmeter, og avdelingene ligger på tvers av det brede huset. Langs ene langveggen er det derfor sammenhengende gangvei slik at en slipper å gå gjennom en avdeling for å komme til den neste.

Det er tre og en halv avdeling i huset. De tre store avdelingene har 16 binger hver seg, mens den fjerde har åtte binger. Det er beregnet plass til 840 griser om gangen, men det var ikke flere enn om lag 750 griser i huset da Svin var på besøk.

– Det ble bygd med tanke på 15 slaktegriser per binge, men jeg synes det

PÅ TVERS: Tre like store avdelinger ligger på tvers av husets lengderetning.

FALLENDE: Til høyre for grisehuset faller terrenget. Derfor renner gjødsla på naturlig vis ned i gjødselkummen nedenfor, og videre fra den og ned til tappepunktet.

fungerer best når det ikke er flere enn 10 – 12 i dem. Smågrisene kommer fra en fast leverandør, og de kommer hver 5,5 uke. Jeg er kjempefornøyd med disse småwgrisene, sier Helge Sveinsvoll.

Det har med andre ord vært en god og grei oppstart for den nye svineprodusenten. Det er takventiler i grisehuset, for Helge er ikke glad i pustende himling. Bygningen har tresperrer, og betongelementer helt opp. Innvendig er det betongskillevegger på nærmere 1,30 meter i hver avdeling. Etter hvert skal det også monteres sprinkleranlegg. Hele huset har golvvarme, og den står på ved vasking og opptørking, samt de første fjorten dagene etter at smågrisene kommer i hus. Innredningen er av glassfiber, og den er lett å vaske. Huset har våtfôring, og resepten er mjøl, maursyre og vatn. Det er for øvrig spesielle ingredienser i mjølet, fordi den tunge grisen markedsføres i en kvalitetsklasse for seg.

EN OM DAGEN: Det går omtrent én slik pakke med sagspon om dagen. I tillegg gis det en neve halm i bingene.

Nøkkeltall fra drifta

Nedenfor presenterer vi nøkkeltall som omfatter de to første periodene i fjor (119 og 114 dager)

Antall produserte griser	1473,4
Daglig tilvekst	975 g
FE per beregn.gris per dag	2,83
FE per kg tilvekst	2,91
Vekt ved innsetting	23,6 kg
Vekt ved avgang	128,6 kg
Gj.sn. DB per sl.gris	454,56 kr
Snitt innkj.pris per smågris	827,62 kr

TAKVENTILER: Sveinsvoll sverger til takventiler i stedet for pustende himling.

BRA KAPASITET: Bingene bløtlegges ved utslakting, og vaskes dagen etter. Høyt trykk og turbodyser sørger for 200 bar og 40 liter i minuttet.

agromek januar 2008

Miljø, dyrevelferd og økonomi i fokus

Årets Agromek var den siste arrangert i januar. Messa manglet flertallet av maskinprodusentene. De venter til november med å stille ut. Antall besøkende var likevel nesten like høyt som vanlig.

Erling Mysen

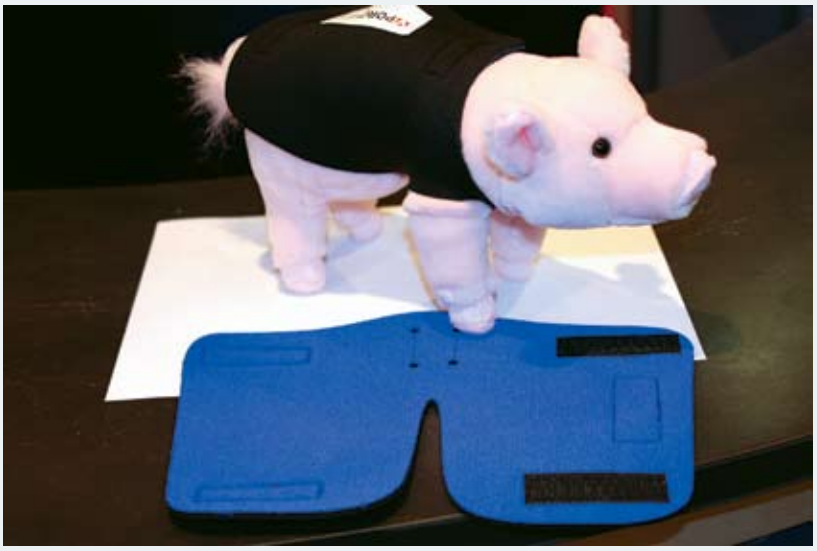

Hele 65 000 fant veien til Agromek. For svine- og storfeprodusenter var messa like bra som før. Her fantes over 60 nyheter som hadde med gris å gjøre.

Mange av nyhetene dreide seg om produkter som har med miljø og dyrevelferd å gjøre. Alle danske svineprodusenter med flere enn 75 purker må nå ha godkjent miljøplan. Nybygging må være i henhold til miljøplan og miljøregler. Dette betyr merarbeid og nye oppgaver for rådgivere og entreprenører. Byggefirmaet Gråkjær har for eksempel ansatt tre medarbeidere med danske miljøregler som spesialitet. Når firmaet får et nytt oppdrag er det en av disse tre som kommer først på banen. De sjekker om produsentenes planer lar seg realisere, og i så fall hvor nybygg kan plasseres. Avstand til tettsted og områder med flere enn fem bolighus må være stor nok.

Dansk svineproduksjon har som hos oss hatt sterkt fokus på å redusere bogsår fra purker. Dette har de også greid. Kanskje er årsaken at svineprodusentene får bøter hvis de leverer purker med bogsår til slakteriet. En kan derfor se for seg at enkelte purker forsvinner andre steder, men kampen mot bogsår synes uansett å ha gitt gode resultater.

På Agromek vises resultatene i form av nyheter. Vi registrerte i alt fire nyheter der fokus var bogsår. Nyheter på Agromek graderes etter antall stjerner. Tre stjerner har størst nyhetsverdi. For å få tre stjerner kreves at det er et helt nytt arbeids/konstruksjonsprinsipp, eller en ny virkemåte eller sammensetning. Det nye skal samtidig gi bedre effekt, ergonomi, komfort, miljø eller/og økonomi.

VARMEVEST TIL SPEDGRIS

Porcivet Thermovest var den rimeligste nyheten til gris vi fant på Agromek. Kanskje også en av de mest lønnsomme.

For 33 danske kroner selger firma Jørgen Kruuse thermovester. De er tenkt bruk til små nyfødte smågriser (under 900 gram). Så små griser har stor dødelighet. En varmevest hjelper de gjennom de første tøffe levedagene. Vesten skal ikke settes på før grisen har lært seg å gå (etter et døgn eller litt før). Deretter kan den sitte på i tre-fire dager. Vesten lages i neopren, kan vaskes og brukes mange ganger. Den er også justerbar og bør justeres ut et par dager etter påsetting. Nyheten fikk hele tre stjerner på Agromek. Den er testet i en besetning der antall avvente per purke og år økte fra 25 til 26 smågris.

SMART DRIKKEKOPP

Vip-O-Mat er en ny drikkekopp til smågris fra Egebjerg. Den er lett å aktivere for grisen, og den er lett å holde rein da fjærbelastet bunn kan vippes ned med foten. Den er også konstruert slik at det er et vannspeil, men uten at det blir møkk i koppen. Fram til drikkekoppen kommer vannet i en åtte millimeter PE-slange. Dette gjør at koppen kan brukes til flytende jern. Vip-O-Mat fikk to stjerner på Agromek.

MOTSATT VENTILASJON

Å få grisen ut av grisehuset kan av og til være en utfordring. Når dører åpnes får grisen normalt vind og trekk mot seg. Det liker den ikke, og blir ofte stresset. Dette har ventilasjonsfirma Skov gjort noe med. Gjennom sin ***DOL 39 ventilator*** kan luftstrømmen snus. Vind trekkes ned fra pipa og blåses ut i retning utlevering. Å snu luftstrømmen betjenes med en nøkkelbryter, og tilbakestilling skjer automatisk etter forhåndstilt tid. Dette sikrer at ikke funksjonen blir brukt når den ikke skal. Skov fik to stjerner for denne nyheten. DOL 39 koster ca 5000 DKR.

FJERNER LUKT

Smellfighter ASP fra danske Infarm tar mål av seg til å omdanne grisemøkk til rent vann og pelletert fastgjødsel som kan spres med en kunstgjødselspreder. Det betyr samtidig at problemene med lukt og tap av ammoniakk til luft nesten forsvinner (50 til 90 prosent virkning). Konkret består løsningen av noen containere og tanker som installeres ved grisehuset. Her skjer en forsuring, gylleseparering og ozonbehandling (det siste er helt nytt). Men opplegget er samtidig trolig Agromeks dyreste nyhet. Investering i Smellfighter vil koste nærmere tre millioner kroner i tillegg til årlige driftskostnader. Kapasiteten vil da være 13 000 tonn grisemøkk. Smellfighter fikk tre stjerner som nyhet på Agromek.

NYTT VENTILASJONSPRINSIPP

TPO-stall fra Hans Højer Farmtech er en ny måte å bygge et slaktegrishus på som fikk tre stjerner på Agromek. TPO betyr «total produksjons optimering». Poenget er redusert ventilasjonsbehov, mindre lukt og bedre dyrevelferd. Ventilasjonsanlegget blir en integrert del i slaktegrishuset. Lufta trekkes inn i store kanaler under gulvet. Det betyr en oppvarming av lufta vinterstid. Luftinntak er helst på nordsiden av huset for å få lavest mulig tempertur på sommerstid. Luft glir inn i rommet gjennom en smal åpning mellom binge og vegg. Ut går lufta på vanlig måte gjennom vifte i tak, men ca 30 prosent forsvinner ned gjennom gjødselkanalen. Poenget med løsningen er at den reduserer behovet for ventilasjon (opptil 35 % reduksjon), krever mindre energi, og det lukter mindre i grisehuset. Dette er for øvrig et grisehus med halvparten fast gulv uten at det gir merarbeid med måking. Fast gulv er uvanlig i Danmark. Løsningen ses dermed på som god dyrevelferd. Pris på TPO slaktegrishuset er omtrent som andre slaktegrishus.

STØPT GUMMIMATTE

Nordic Stald Kemi fikk tre stjerner for sin nye ***3-lags gummimatte***. Denne reduserer risiko for skuldersår, samt skåner smågrisens knær mot leddbetennelse. Matten limes på gulvet med et epoxylim. Deretter smøres overflaten med polyuretan. Montering kan gjøres både i nye og gamle binger. Arbeidet kan du klare selv. Pris vil da være ca 500 Dkr per m². Standard farge er grå og varighet oppgis til fem år eller mer.

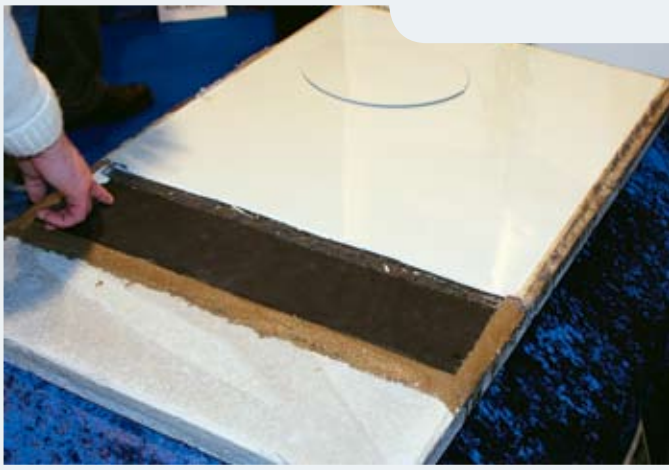

Også Aalborg Gummivarefabrik viste gummimatter til gris på Agromek. De kan tilby spesialmatter tilpasset kundens behov.

forts.

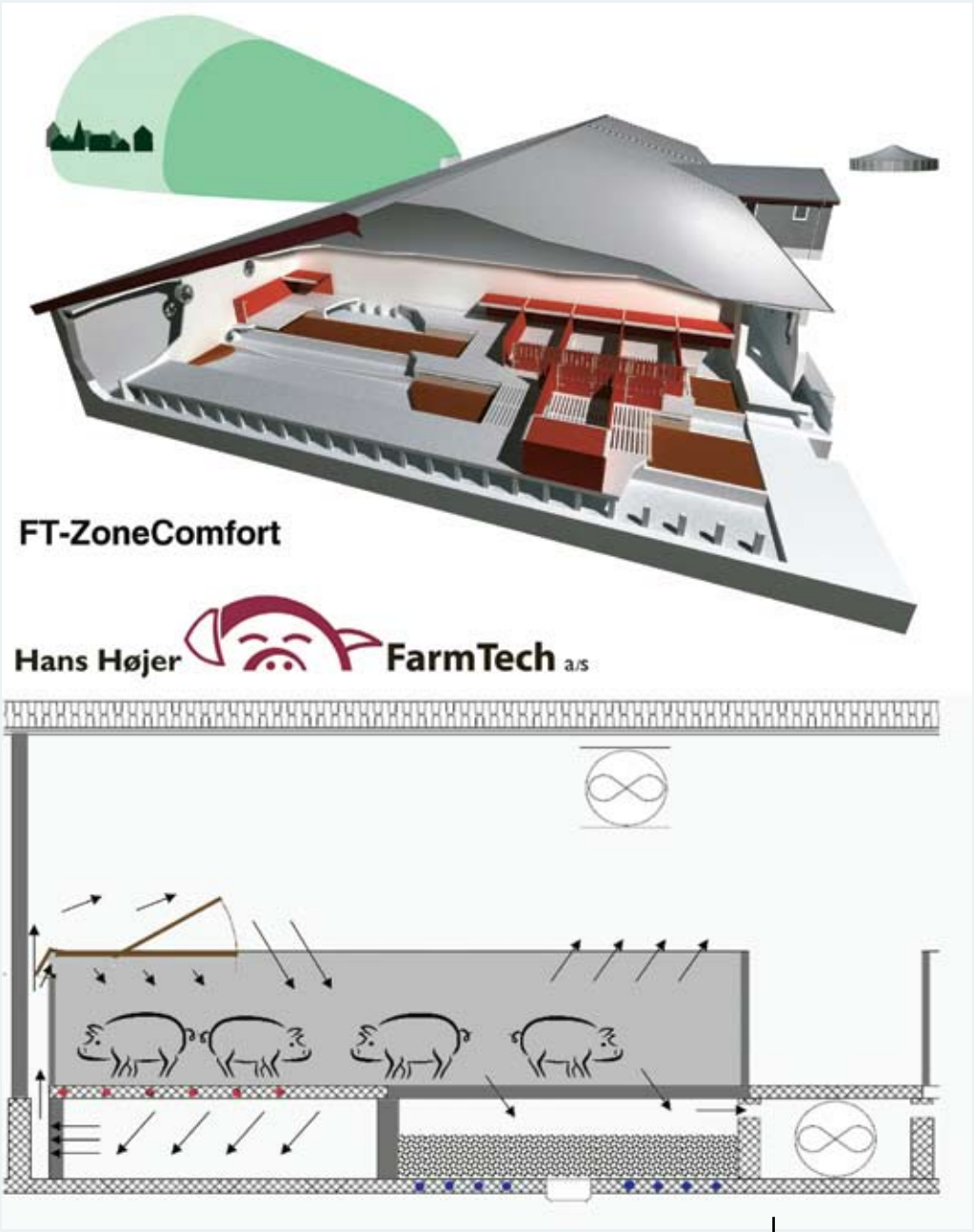

NY FIKSERINGSBÅS

AP Company fikk to stjerner for sin ***AP Komplett fødebinge*** der særlig fikseringsgrindene var annerledes utformet. Hele båsen er bredere, også i forkant. Den har en fingerform avrundet i nedkant. Det skal gjøre det lettere for purkene både å snu seg og å reise seg. Smågrisenes adgang til spenene blir også bedre. Bingen kan enkelt justeres i bredde i bakkant og dermed tilpasses purkas størrelse.

VengSystem mener investering i deres ventilasjonsstyring reduserer strømregninga med ca 30 prosent. En investering betaler seg tilbake i løpet av fire år i form av strømsparing og mindre slitasje. I Norge er strømprisen lavere, men på vei opp. Lønnsomheten vil dermed være noe mindre hos oss. VengSystem fikk tre stjerner for sin ventilasjonstyring.

Firmaet fikk også stjerner for sitt VengSystem 1000, en løsning for dyretransporter over lange avstander. Opplegget er en temperaturføler, en mottaker som lagrer data, og en styring som aktiverer ventilasjon, kjølesystem. VengSystem forhandles av AK-maskiner i Norge.

PROPELLOMRØRER PÅ AKSELEN

Højgaards Maskinfabrik viste en ***hydraulisk propellomrører*** koblet rett på gjødselpumpa. Idèen er at tømming kan gjøres samtidig med at det røres rundt i gjødsla (eller fôrtanken). Propellen kan innstilles i ulike vinkler for å få best mulig omrøring. Det normale er en omstillingsventil som skifter fra omrøring til tømming. Prislappen er imidlertid høy. Pris på elektrisk pumpe starter på 35 000 DKr. Tillegget for propellomrører er 17 000 Dkr.

Højgaards har også hydrauliske propellrørere til å sette på traktorens frontlaster.

SALVE MOT SKULDERSÅR

Stalosan Pasta fra danske Stormøllen er så ny at den ikke hadde kommet på noen nyhetsliste. I fjor fikk Stormøllen stjerne for sin Stalosan Salve med sårhelende effekt. Det er en slags universalsalve. Stalosan Pasta er ei spesialsalve for gris til bogsår og halebitt. Salven smøres på såret daglig inntil problemene har forsvunnet. Stalosan Pasta selges i pakninger på 340 gram eller 2,5 kg. Pris for 340 gram er ca 150 kroner.

BEDRE STYRING – MINDRE ENERGI

Frekvensstyring av ventilasjon betyr lavere energiforbruk, men den er også mer utsatt for slitasje og lynnedslag. ***VengSystem HiLO*** styring gjør noe med dette. Om sommeren da ventilasjon stort sett går 100 prosent gjøres dette rimeligst og best ved å kjøre utenom frekvensstyringen og rett på nettet. I perioden vår og høst da behovet er ca 80 prosent ventilasjon, er løsningen vekselvis å skifte fra 60 til 100 prosent ventilasjon. Det både sparer strøm og gir mindre slitasje. Her er VengSystems styringsboks unik. Den kan bestemme om strømmen skal komme rett fra nettet eller fra frekvensstyringen.

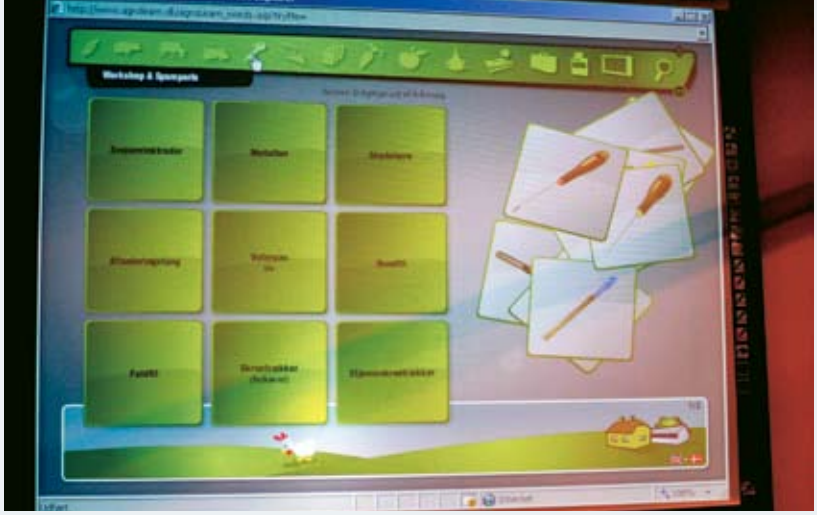

OPPLÆRING PÅ INTERNETT

Internettportalen ***Agrolearn*** fra AgroPluss Kommuninaksjon lanserer et tilbud for å lære dine utenlandske ansatte (10 ulike øst europeiske språk) dansk eller engelsk. En kombinasjon av bilder, lyd og tekst gjør opplæring enklere. Flere enn 1500 landbruksfaglige ord er bygget inn i første programversjon. Programmet fikk tre stjerner, og også prisen som årets svinenyhet på Agromek. I øyeblikket ligger programmet til fri bruk på nettet, men snart vil det koste et par tusenlapper i året.

NY SMÅGRISTRO

Polysan 10-35 fra Polysan A/S er ei ny smågristro som fikk to stjerner på Agromek. Den er laget for restriktiv fôring av smågris. Materialet er Polymerbetong, det vil si en mellomting mellom betong og glassfiber. Troa har lav kanthøyde slik at grisen har lett adgang til fôret. Bunnen av troa har ei gjennomgående renne. Det sikrer jevn fordeling av fôret, samtidig som troa er lettere å slikke rein for grisen. Troa kan monteres både over og på gulvet og måler 1,50 m x 0,34 cm. Pris for ei tro er 345 DKR. Polysan viste også ei ny hjørnetro som kan passe til flere dyreslag.

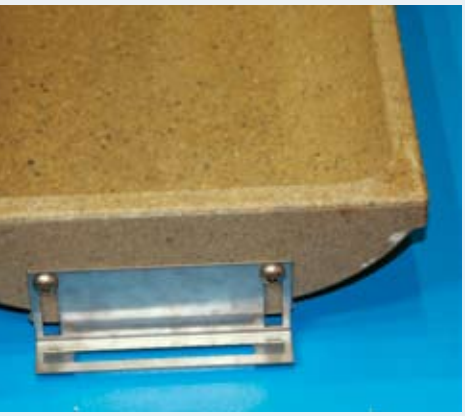

FÅ FART PÅ RÅNEN

PheroMate fra Salfarm er en stimuleringsspray til både unge uerfarne råner og til de gamle som begynner å gå lei. Det er naturlig duftstoff som ikke skal ha bivirkning på griser. Innholdet sprayes på rånes tryne eller/og på purka. Ei lita flaske har ca 50 doser. Nyheten fikk to stjerner på Agromek. Salfarm har også et tilsvarende produkt til purker PheroBoar. Det brukes som hjelp til å identifisere brunst når du ikke har råne.

NY PURKETRO

Bioform Multi er ei ny purketro fra ACO Funki som fikk stjerner på Agromek. Den har ingen skarpe kanter, er mer hygienisk, og utformingen sikrer at røkteren har overblikk i hele troa fra fôrgangen.

forts. ▸▸▸

Selger gårder i Canada

Nytt på Agromek var i år to firma som formidlet salg av gårder i andre land. Danskene følger nå i hollendernes fotspor både østover og vestover.
Fra Canada viste Manitobafarms bilder og gårder fra Manitoba Canada.

– Dette er framtidslandet dit vi tror også danske bønder ønsker seg, sier Sheldon Frosne i Manitobafarms. Han er kjempefornøyd med responsen firmaet har fått ved besøke Agromek. – Gårder i Canada er fortsatt rimelige. I tillegg er det muligheter for å vokse seg større, sier Frosne og viser oss et par gårder han har i porteføljen. En korngård på nesten 3900 dekar med maskinhall, kornlager og våningshus med 5 soverom til drøyt 6 millioner. Eller en svinefarm på 640 dekar og plass til 250 purker i smågrisproduksjon. Den selges med besetning og mobilt våningshus for ca 3,5 millioner ■

– Vi er her fordi danskene følger etter hollenderne til Canada, sier Sheldon Frosne i Manitobafarms.

NY FÔRAUTOMAT

Tube O-mat VI+ er en ny automat fra Egebjerg. Det viktigste nye er utdoseringsenheten. Den gjør at grisen enklere får tak i fôret. Sannsynligheten for brodannelse er mye mindre enn før. Tube-O-mat passer både til smågris og slaktegris og fikk ei stjerne på Agromek. Ei stjerne fikk også Egebjergs nye overdekning i smågris/tilvekstavdelingen. Taket er lettere, og det er enklere å holde reint.

AUTOMATISK SKO-OVERTREKK

Tråkk foten din oppi og vips så er skoen dekket med et plastovertrekk. Oppfinnelsen ***One2Step*** fra CellKim ApS var for fersk til å være med på noen nyhetslister, men vakte likevel stor oppsikt. Hele greia har plass i en koffert med håndtak. Prisen var 349 DKR, eller 550 inklusiv 1000 plastsko. Firmaet har ingen norsk forhandler.

TO TING PÅ EN GANG

Lundings Multisprøyte fra Lunding Agro kan brukes både til å desinfisere binger og til fôring av nyavvent smågris. Sprøyte finnes i to versjoner med henholdsvis 60 og 120 liters tank. Det følger med en 10 mm lang slange. Men den kan også fås med både ½ tommers og ¾ tommers slange på 12,5 meter. Multisprøyta fås dessuten med spesielt håndtak til fôring. Prisen starter på 7500 Dkr. *forts.* ▸▸▸

Krever 14 kr i kjøttpris

Det er press på dansk svineproduksjon. Økonomien i smågrisproduksjon er den laveste på 30 år. Årsaken er rekordhøy korn/fôrpris kombinert med lav kjøttpris.

– Det er harde tider for smågrisprodusentene, sier Henrik Refslund som leder EPP i Danmark.

Danske kjøttpriser er i øyeblikket lavest i Europa.

Danske Svineprodusenter har derfor sendt tre krav/forslag til slakteriet Danish Crown. Hovedbudskapet er at prisen på svinekjøtt må opp til 14 kroner. Det tilsvarer dagens produksjonskostnad. For å klare dette foreslås at Danish Crown stopper alle oppkjøp av andre virksomheter (selskapet eier i dag slakterier, foredling og svineproduksjon i flere land). Dessuten foreslås at organisasjonens representantskap skal legges ned. Sparte midler skal brukes til økt kjøttpris.

Svaret fra Danish Crown er at høyere pris kun vil føre til lavere markedsandel. En ting er den interne konkurransen i Europa, men de er også redd for at USA og Nord Amerika vil ta over eksportmarkedene med sin lave dollarkurs og utsikt til lav rente. Produksjon i USA har økt fire prosent siste år.

Nå tror og håper danskene på bedre tider for svineprodusentene en gang i løpet av siste halvår. Da vil trolig både produksjon og fôr/kornpriser være lavere. Og to prosent mindre produksjon av kjøtt kan gi grunnlag for 15 – 20 prosent prisøkning.

EN AV SEKS FORSVINNER

EPP, organisasjonen for europeiske svineprodusenter, hadde møte på Agromek. Den tror at en av seks svineprodusenter i Vest/Nord Europa vil legge inn årene innen året er omme. Likevel vil neppe produksjon i Europa og Danmark gå særlig ned. Samtidig med lave priser finnes både optimisme og store planer om nybygg. I Europa har bare spanjolene lavere kostnader per produsert gris enn danskene. Aktiviteten i vårt naboland bremses derfor mer av miljøkrav enn økonomi.

– De store produsentene blir stadig større. Flere planlegger for 1000 purker, sier Henrik Refslund, slaktegrisprodusent sør på Jylland, og leder for EPP i Danmark.

For 10 år siden hadde bare hver femte smågrisprodusent i Danmark mer enn 200 purker. I løpet av 2008 vil halvparten av besetningene være større enn 200 purker ■

fire på Agromek

RASK STARTHJELP

Piglet Saver fra Vitfoss er basert på patentert hollandsk vitenskap som stimulerer dannelsen av veksthormonet IGF-1. Idèen er å få svake griser raskere i gang. Produktet gis nettopp til de minste og svakeste grisungene. Det gis i munnen rett etter fødsel, og en gang til etter ca 12 timer. Piglet Saver fås i pakningsstørrelse på 250 ml og koster ca 160 kroner.

RASKERE DREKTIGHETSTEST

Unitron A/S viste ***WED2000***, en ny ultralydscanner til å teste drektighet. Fordelen er at den er mindre og noe enklere i bruk. Dessuten er den raskere til å vise et bilde på skjermen slik at du kan se om purka er drektig. Scanning kan skje fra tre uker etter bedekning. WED2000 veier 600 gram, og koster 17 000 danske kroner. Forhandler i Norge er Husdyrsystemer.

MASSASJEPUTE TIL PURKER

Gråkjær viste også en bogsårnyhet. Under purkas liggeareal er nedstøpt ***gummislanger*** som det går luft gjennom. Gjennom trykkforandringer via en kompressor får vi da en pute med massasjeeffekt på purkene. Det gir avlastning av skulder og forebygger skuldersår.

Gråkjær har ikke priset produktet ennå, men antyder at løsningen kun er nødvendig i noen av bingene.

SIKKER EDB

Store gårder med flere ansatte kan ha en utfordring når det gjelder EDB sikkerhet. Løsningen heter ***FarmGuard***. Nyheten fikk tre stjerner på Agromek. En overvåkningsentral gir adgang til alle gårdens computere knyttet til nettet. Bonden selv kan krysse av hvem som har tilgang til hva. Når en person slutter er det enkelt å stoppe adgangen. Eller hvis et firma skal gi service kan det få den adgangen de trenger noen timer eller dager. Systemet er ikke gratis, og koster 4000 DKR i innkjøp pluss ca 8000 i årlig leieavgift.

INNREDNING OG BIOENERGI:

Dyre Saxrud fra Sarpsborg er kornprodusent og satellitt i purkering. - Vi skal bygge ut smågrisavdelingen, og jeg er her for å se på innredning. Men vi skal også se på ulike løsninger innen bioenergi, opplyser Saxrud.

[Fotos: EM]

FÔR OG INNREDNING:

Joha Nihola fra Seinajoki ved kysten omtrent midt i Finland er på Agromek for andre gang. Hjemme har han 90 purker i kombinert produksjon. – Vi vurderer å bygge ut, og er her for å se løsninger når det gjelder fôr og innredning, forklarer Nihola.

FÔR OG BIOENERGI:

- Jeg er på Agromek for å se på utstyr og løsninger innen fôring og innredning. Dessuten er bioenergi veldig interessant akkurat nå. Da kan dette være ei messe verdt å besøke, synes Tore Sætren fra Løten. Hjemme i Løten har han konsesjonsbesetning på slaktegris i tillegg til korn og skog.

FÔR OG GJØDSEL:

Kenneth Kleinsausser fra Manitoba i Canada er i Danmark for første gang, og blant de som har reist aller lengst for å komme til Agromek. I Canada har han 2020 dekar korn og 530 purker. – Jeg er her først og fremst for å se på transponderfôring, fôrstasjoner og innredning til gjeldpurker. I morgen skal vi også ut for å se i noen besetninger med slike løsninger, forklarer Kenneth.

Sædforsendelser med Posten: Kan du gjøre noe for å sikre deg litt ekstra?

Som svineprodusent kan du til en viss grad gardere deg mot problemer når sæden skal sendes med Posten.
Ved å bestille litt tidligere, og kanskje ta en prat med postbudet, kan du redusere risikoen.

Svein Erik Stavne
DRIFTSLEDER SEMIN, NORSVIN (BILDET)

For en stor del av svineprodusentene er Posten det eneste alternativet for å få rånesæd tilsendt. Dette byr på en del ekstra utfordringer, sammenliknet med der hvor sæden sendes med budbil, buss eller tog på dagen fra depotet.

Sæden må bestilles senest dagen før den skal være framme på gården. Den er mer utsatt for uheldig temperaturpåvirkning i løpet av transporten, og, særlig for de delene av landet hvor flytransport er en del av turen. Vi vet at forsinkelser vil forekomme.

SPORER SENDINGENE

Norsvin bruker Posten, og har dermed akseptert at det er Postens rutiner som gjelder for sendingene. Vi reduserer hastigheten på temperaturnedgangen i pakka om vinteren ved å legge i varmeelementer. Videre gjør vi Posten oppmerksom på at dette er pakker med et innhold som ikke bør utsettes for unødig kuldepåvirkning, ved at det står skrevet på pakkene, og ved at vi sender ut påminnelse om dette til Posten hver høst.

Videre følger vi opp sendingene (ekspress over natt) ved at vi hver morgen går inn og sporer dem, og dermed kan sette inn nødvendige tiltak tidlig dersom det er nødvendig.

BESTILL TIDLIG

For ikke lenge siden ble det oppdaget at en sending kunne se ut til å bli forsinket. Uvær hadde medført innstilte fly, og det ble etter hvert klart at denne sendingen ikke ville komme fram før dagen etter. Kunden ble kontaktet og gjort oppmerksom på forholdet, og det vedkommende da sa var som den vidunderligste musikk i ørene; «– Jeg tror nok det skal gå veldig bra. Med den holdbarhetstida vi har på sæden nå, har jeg begynt å bestille sæden én dag tidligere enn før. Dette for å sikre meg litt ekstra i tilfelle noe skulle skje.»

Denne produsenten har nyttiggjort seg en mulighet som økt holdbarhet på sæden gir, og bestiller sæden én dag tidligere enn før. Vi vet at dette ikke alltid er mulig, for eksempel det som skal sendes på mandag, eller når det kommer ungpurker en ikke har helt styringa på, men ofte er det mulig. Når en produsent bestiller 50, 80 eller 100 doser i ei sending, er det nettopp fordi vedkommende produsent har styring. Det er ikke sjelden at slike doseantall bestilles til lørdag. Kanskje bør du neste gang vurdere om du skal bestille dem til fredag, og dermed legge inn én dag ekstra sikkerhet. Spesielt før helga kan dette være en god forsikring.

SNAKK MED POSTBUDET

Når det gjelder temperaturen så vet vi at Norsvins tiltak med å legge varmeelementer i sædpakkene virker. Temperaturen i sædpakka ville vært lavere ved ankomst uten varmeelement, men også her er det mulig at du som mottaker kan bidra til å sikre bedre resultater. Den siste etappen på posttransporten er kjøringen fra distribusjonssentral til mottaker med landpostbudet. Vi oppfordrer deg til å ta dette direkte opp med ditt postbud. Forklar at dette er viktig, og spør om pakken kanskje kan plasseres et annet sted i bilen. Det kan være umulig, men kanskje oppnår du en forbedring. Vi vet at denne siste etappen for sædpakka kan være lang. Hvis du i tillegg avtaler direkte med postbudet hvor pakken skal settes dersom det ikke er noen hjemme til å ta i mot, ja da har du gjort ditt.

«Økte råvarepriser krever fjerning av alle målpriser»

Dette er en av konklusjonene i en NILF-rapport som har sett på konsekvenser av en ny WTO-avtale for norsk landbruk i lys av økte internasjonale matvarepriser. Fjerning av målpriser for egg og svinekjøtt trekkes fram.

Rapporten, som er skrevet av Klaus Mittenzwei i NILF, er lagd på oppdrag fra finansdepartementet. Rapporten tar altså utgangspunkt i forslaget som ble presentert av Stuart Falconer, formannen i WTOs jordbrukskomite, i slutten av juli 2007, og den er supplert med norske forutsetninger.

Den tar altså utgangspunkt i dette; hvis de internasjonale matvareprisene legger seg på et høyere nivå enn i perioden 2000 – 2005, så kan dette bety økt handlingsrom til å utforme nasjonal landbrukspolitikk. Siden de pågående WTO-forhandlingene dreier seg om å liberalisere matvarehandelen i verden ytterligere, så betyr dette at den negative effekten av tollreduksjoner til en viss grad motvirkes av at importprisene øker.

Svin siterer her noen av konklusjonene i NILF-rapporten til finansdepartementet;

- «Økte verdensmarkedspriser alene kan bety at den totale støtten til norsk jordbruk kan reduseres uten at dette vil gå ut over bøndenes inntekter.»
- «Med en ny WTO-avtale på plass vil det være et ytterligere innsparingspotensiale.»
- «Økte verdensmarkedspriser kan gi høyere matvarepriser innenlands.»
- «Den samlete samfunnsøkonomiske effekten av høyere konsumutgifter for matvarer og en reduksjon i støtten til norsk jordbruk vil trolig likevel være positiv.»
- «En videreføring av viktige trender i dagens jordbrukspolitikk krever aktiv tilpasning i forhold til dagens WTO-avtale. I referansebanene består denne tilpasningen i å fjerne målprisen for egg og svinekjøtt i tillegg til den allerede vedtatte fjerningen av målprisen for fjørfe.»
- «Falconers siste forslag til ny WTO-avtale fra juli 2007 ser ikke ut til å ha større effekter på aktivitetsnivået i norsk jordbruk enn hva vi ellers ville kunne forvente ved en videreføring av viktige trender i dagens jordbruk og jordbrukspolitikk.»
- «Resonnementet forutsetter en fjerning av alle målpriser. Dette vil trolig være nødvendig for å kunne utnytte det økte handlingsrommet i form av høyere produsentpriser.»

Klaus Mittenzwei, NILF.

Svenske grisebønder taper penger

Til og med de flinkeste produsentene taper nå penger. Svensk svineproduksjon er inne i sin verste krise noensinne, slår Lantbrukets Affärstidning fast på første side.

Hovedårsaken til krisen er den kraftige økningen i fôrpriser, særlig på soya og raps. Men også kornprisene har begynt å stige etter en viss nedgang i høst.

STORT UTBUD

Prikken over i'en er at oppgjørsprisene på svinekjøtt er presset ned på grunn av stort utbud i markedet. Det importeres veldig mye svinekjøtt til Sverige fra andre land.

Ingemar Svantesson i LRF Konsult sier at om ikke situasjonen endrer seg så står hele produksjonen i fare for å forsvinne. Han har regnet på økonomien hos en gjennomsnittlig produsent, og regnestykkene viser at han taper 100 svenske kroner per slaktegris (DB 1), som tar utgangspunkt i inntekter minus alle direkte kostnader som eksempelvis fôr. I tillegg skal som kjent arbeidskostnader og bygningskostnader dekkes inn.

OGSÅ DE FLINKESTE

Til og med de aller flinkeste slaktegrisprodusentene taper 60 – 70 kroner grisen. Den svake lønnsomheten i slaktegrisproduksjonen har kommet først de siste månedene, mens smågrisprodusentene slet gjennom hele fjoråret.

Det er ikke brukbart å produsere med tap. På den andre siden er det heller ikke uproblematisk å la husene stå tomme. LRF sier at kjøttprisen må opp på 16 – 17 kroner (SEK) kiloen, altså nærmere fem kroner opp i forhold til i dag.

PÅ VEI OPP UTE

Men svenskene er ikke alene. Også hos andre svineprodusentkolleger i EU krympet marginene i fjor, særlig i fjor høst. Men mot slutten av fjoråret skjedde det noe positivt. EUs forvaltningskomite for svinekjøtt forklarer dette med tiltak som EU sjøl satte i verk for å dempe utbudet av svinekjøtt. I en periode var det sågar støtte til privat lagring av kjøtt. Frosset kjøtt må imidlertid ut på markedet igjen, og det knytter seg derfor spenning til hva som skjer med prisnivået på forsommeren.

Svinaktig gode studenter

Det er ikke noe å si på viljen til innsats og læring om svineproduksjon hos husdyrfagstudentene ved Høgskolen i Nord-Trøndelag (HINT). Årets kull har imponert faglærerne.

Anne Sigrid Haugset,
INFORMASJONSLEDER I HØGSKOLEN I NORD-TRØNDELAG

Husdyrfagstudentene har levert flotte eksamensresultater, og firkløveret vi snakket med kan alle skilte med toppkarakterer i emnet «Svineproduksjon og driftsøkonomi»!

– Akkurat dette faget var spesielt spennende, fordi det på en måte binder sammen alt vi har lært i de to tidligere studieårene våre, sier student Linda H. Mikkelsen.

KREVENDE: Studentene har vært krevende, men de har også levert uvanlig gode resultater, skriver artikkelforfatter Anne Sigrid Haugset.

Høgskolen i Nord-Trøndelag utdanner årlig 20 – 30 kandidater i husdyrfag, og ett av de store, viktige emnene i bachelorgradsstudiet er svineproduksjon og driftsøkonomi. Årets 19 sisteårsstudenter utmerker seg med eksepsjonelt gode resultater i akkurat dette faget. Det lover godt for rekruttering av dyktige svineprodusenter, rådgivere og salgskonsulenter i næringa.

KREVENDE OG DYKTIGE

– Dette kullet har vært spesielt interessert i svineproduksjonsemnet. Studentene har vært krevende. De har spurt mye, og de har også levert uvanlig gode resultater på eksamen. Jeg er stolt av å kunne sende dem ut i arbeidslivet når de fullfører studiet til våren, sier faglærer Aud Sakshaug.

Linda H. Mikkelsen, Tone Aune, Espen Alstad og Gunnar Salberg Løe slo alle til med toppkarakterer i svineproduksjon.

SPENNENDE MED GRIS

– Akkurat dette faget var spesielt spennende, fordi det på en måte binder sammen alt vi har lært i de to tidligere studieårene våre. Fag som cellebiologi, husdyrernæring og økonomi falt plutselig på plass, nesten som bitene i et puslespill, og det var utrolig inspirerende å se helheten i husdyrproduksjonen, forteller Linda H. Mikkelsen fra Misvær.

De fleste av studentene på husdyrfag bachelorgrad har en eller annen erfaring med husdyr i bagasjen når de starter på studiet. Noen har gått på landbruksskole, og en del har vokst opp på gård og tar utdanningen for å kunne drive heimgården profesjonelt i framtida. En av dem er Gunnar Salberg Løe fra Røra i Inderøy kommune.

AVL OG ØKONOMI

– Emnet dekker det aller meste en kommer borti når en driver med gris: avl, fôring, reproduksjon, driftsanalyse og økonomi. Det er spesielt nyttig at alt relateres til økonomi, og at en lærer seg å se hva som er lønnsom drift og kan gjøre riktige valg ut fra det, sier studenten.

De fire studentene er godt fornøyd med det faglige innholdet i husdyrstudiet, og er opptatt av at de får nær kontakt med næringa både gjennom gårdsbesøk, driftsanalyser utført for gårdbrukere i området og praktiske oppgaver. Gunnar Salberg Løe har valgt å fordype seg i svineproduksjon også i den selvvalgte bachelorgradsoppgaven studentene skal skrive.

VEIER SLAKTEGRIS

– Jeg ser på variasjoner i tilvekst hos smågris, og har systematisk veid 32 griser hver uke fra de kom til fjøset og fram til slakt. Nå skal jeg analysere og bearbeide dataene, og en av tingene jeg søker svar på er om griser som er små ved innsettet tar igjen det tapte eller om de henger mer og mer etter i veksten, sier Gunnar.

Studentene leverer sine bachelorgradsoppgaver i mai, og det markerer slutten på tre års studier ved Høgskolen i Nord-Trøndelag. Etter endt utdanning ser Tone Aune fra Grong for seg å arbeide som rådgiver i landbruket, for eksempel i Gilde, Felleskjøpet eller Tine.

VIL BLI RÅDGIVER

– Det er rådgivere vi blir utdannet som, og jeg kan godt tenke meg en slik stilling. Jeg har arbeidet som avløser før jeg

FORNØYDE STUDENTER: De er fornøyd med både studiet og eksamensresultatene, de fire husdyrfagstudentene fra Høgskolen i Nord-Trøndelag. Espen Alstad, Verdal (f.v.), Gunnar Salberg Løe, Røra, Tone Aune, Grong og Linda H. Mikkelsen fra Misvær fikk alle toppkarakterer i emnet «Svineproduksjon og driftsøkonomi».

startet studiene, og synes det var en fordel å ha litt praktisk husdyrerfaring først, sier hun.

Espen Alstad fra Verdal tror at også tegning og salg av innredning til ulike typer fjøs kan være en aktuell yrkesveg etter husdyrfaglige studier.

– Vi har også fag som innendørsmekanisering og bygningsplanlegging, i tillegg til emner som handler om dyrevelferd, biologi og økonomi. Det er et bredt sammensatt studium, sier Alstad.

Nytt studietilbud i landbruksteknikk

Fra høsten 2008 vil Høgskulen for landbruk og bygdenæringar (HLB) tilby kurs i landbruksteknikk i samarbeid med Høgskolen i Hedmark, med utgangspunkt i Blæstadmiljøet. Kurset skal være toårig og samlingsbasert, med mulighet for å velge spesialisering enten i maskiner eller bygningsfag andre året. Samlingene blir både på Østlandet og Vestlandet, avhengig av hvor studentene kommer i fra.

Rekordsalg av kraftfôr

Det ble omsatt 3,9 prosent mer kraftfôr i Norge i 2007 enn året før. Det er ny omsetningsrekord av kraftfôr her til lands.

Til sammen ble det altså solgt 1,77 millioner tonn kraftfôr i fjor. Salget økte mest til fjørfe (åtte prosent), men alle dyreslag økte, viser statistikken fra Statens landbruksforvaltning. Økningen var om lag tre prosent for både gris og storfe.

Landbruks- og matminister Terje Riis-Johansen gleder seg over dette, og minner om at det i år kan bli en økning av produksjonen av fjørfekjøtt på om lag 8000 tonn, og nesten like mye for gris. Det vil bety økt kraftfôretterspørsel i størrelsesorden 60 000 tonn, eller et kornareal på omtrent 150 000 dekar.

OPP TRE PROSENT: Salget av kraftfôr økte med åtte prosent til fjørfe, og tre prosent til gris. [FOTO: TM]

SÆDEN SKAL FRAM: Dyrebare dråper er ikke verdt noe før de er trygt på plass i grisehuset der de skal brukes. Svein Erik Stavne har brukt halve livet sitt på å bidra i så måte. [FOTO: TM]

50 år – like gammel som Norsvin

Halve livet i Norsvin

Svein Erik Stavne har en kjent stemme for mange av Norsvins kunder. Det er ikke få svineprodusenter han har snakket med i telefonen de siste 25 åra.

Tore Mælumsæter

– Nei, det har nok blitt noen, medgir Stavne. Som driftsleder for produksjon og distribusjon av sæd fra Norsvinsenteret har han mang en gang vært ankermannen hvis forsendelsene blir forsinket, eller ikke kommer tidsnok fram av andre grunner. Da er gode råd dyre, men Svein Erik vet som regel ei råd, lørdag som tirsdag. For han er en jordnær og handlekraftig mann. På personalseminarspråket ville han antakelig blitt karakterisert som løsningsorientert.
Men trønderen og Rosenborg-tilhengeren følger bakken. Ingen høye baller ut i ingenmannsland der, nei.

I august i fjor var det 25 år siden daværende direktør Torbjørn Almlid tauet inn Stavne som praktisk assistent til lab'en på Stensby, som det het den gangen, for å jobbe med utvikling av frossen sæd på gris. Etter hvert fikk han ansvaret for produksjon og distribusjon av sæd, og det har han hatt siden.

Besetningen i rånefjøset og på lab'en har vært stabil de ti siste åra. I dag er de til sammen 12 stykker i fjøset, laboratoriet og distribusjonen.

OVER 400 000 DOSER

– Hvor mange doser ble det solgt i fjor, og hvor mange produkter har det blitt etter hvert?

– Vi solgte 411 000 sæddoser i fjor, og da hadde vi ni forskjellige salgsprodukter. Produkttilbudet har utviklet seg ganske fort. I 2003 hadde vi for eksempel ikke mer enn fem.

– Får du telefon fra mange grinete svineprodusenter som ikke har fått det de har bestilt?

– Egentlig ikke. Men når folk først ringer til meg, så har de som regel en grunn. Da er det et problem som må løses, for eksempel forsinkete forsendelser. Men jeg synes vi har opplevd en klar forbedring også på dette punktet.
Et lite hjertesukk har jeg likevel; fortsatt er det mange som ikke setter seg inn i beskjeder vi gir om bestillingsfrister ved høytider, endringer i bestillingsrutiner og liknende. Jeg tror vi hadde 17 telefoner på nyttårsaften da det var stengt. Men vi svarer og forklarer selvfølgelig alle som spør.

– Hva er den store skrekken?

– Det er nok produksjonsstans som følge av sjukdom eller brann. Det har vi heldigvis sluppet. Det har faktisk ikke gått en dag uten produksjon i Norsvin, og det er egentlig ganske godt gjort når en tenker på alt det utstyret vi er avhengig av. En stabil og god arbeidsstokk er også avgjørende, og det har vi heldigvis, sier Stavne.

Mandag er den desiderte arbeidstoppen. Omtrent 40 prosent av ukeproduksjonen skjer nettopp da.

MÅTTE BLANDE SJØL

Det har skjedd store endringer i de 25 åra Svein Erik Stavne har jobbet i Norsk Svineavlslag og Norsvin. I starten og fram mot 90-tallet var det sæd på tablettglass. Med forsendelsen fulgte det ei flaske med fortynningsvæske, og mottakeren måtte blande sjøl. Så kom opphellingsmaskina, og da ble det sæddoser i tube, ferdig blandet.

Alle i Norge kan derfor få sæden dagen etter at den er produsert. Den nye sæden med fem dagers holdbarhet øker naturligvis fleksibiliteten, og den har halvert svinnet. Men utviklingen stopper nok ikke der. Det har lenge vært jobbet med nye teknikker.

Små glimt fra 1990

– In-Gris den nye effektivitetskontrollen på gris som ved årsskiftet skal avløse dagens Purkekontroll. Vi har store forhåpninger om at svineprodusenter og rådgivere vil bli fornøyd med kvaliteten på EDB-verktøyet In-Gris, sier Thor Blichfeldt, utviklingssjef i Norsvin.

– Vi fikk problemer med å få purkene i brunst, men så kjøpte vi brunstkassetten som var avertert i Svineavlsnytt og spela han i grisehuset. Det første som skjedde var at purkene bykste på veggene. Vi veit ikkje om det var rånelydane eller fagpraten til Eivind Dragset som gjorde utslaget, seier Oddvar Opstvedt i Ølen.

– Nå kommer Svineskolen. Et helt nytt tilbud fra Norsvin til dyktige svineprodusenter som krever faglig utvikling starter opp den 6. juni. Vi håper at Svineskolen skal bli et årvisst tiltak, sier organisasjonsavdelinga i Norsvin.

norsvin

1958 – 2008

FREM FRA GLEMSELEN

– et tilbakeblikk

Vi vil i jubileumsåret gi dere noen små glimt av hva som rørte seg i ulike perioder ute i grise-Norge. Vi håper leserne vil sette pris på de små historiske øyeblikkene, og kanskje har dere en ønskereprise som dere gjerne skulle ha sett igjen i Svin. Kontakt i så fall redaksjonen, så skal vi se hva vi får til.

Wenche Helseth
Informasjonssjef, Norsvin

SVINEAVLSNYTT nr. 6 – 1990:

Svineprodusenter med tro på gris i Søgne

Svineavlsnytt er på besøk hos Jon Leif og Anne-Gunn Eikaas i Søgne, Vest-Agder, som nettopp har kjøpt seg gård og startet med gris. De har tro på svineproduksjonen sjøl om lønnsomheten er langt nede for tiden, og produsentmiljøet for gris er dårlig i dette området.

Besetningen er på 25 årsgurker og de fôrer fram ca 380 griser i året. De er godkjent som formeringsbesetning, den eneste i Vest-Agder.

Foruten interessante ting rundt den daglige produksjonen er Jon Leif opptatt av at ungene skal lære å bruke kjøtt, kan vi lese i Svineavlsnytt nr. 6/90. For alle oss som kjenner Jon Leif i dag, kan vi vel konstatere at iveren og engasjementet rundt å lære omverden om svineproduksjon og svinekjøtt er like sterkt for Eikaas i dag som den gangen. Han sier blant annet at: – Vi må lære ungene å bruke kjøtt ellers kommer det ikke kjøtt på bordet. Jeg mener derfor at vi burde bruke noe av de pengene som i dag går til reklame for kjøtt i aviser og tidsskrifter, å gi billig kjøtt til skolekjøkken. Dette var i 1990 og i 2000 sendte han kona på wok-kurs i Norsvin-regi – nettopp for å lære om hvordan vi skulle reise rundt på skolekjøkkener og inspirere ungdommene til å spise svinekjøtt. Forut for sin tid, alltid på hugget og derfor På bettet-prisen vinner i 2007, den alltid blide sørlending; Jon-Leif Eikaas.

Tre om Gris

Norsvin er 50 år i år, og Svin spør denne gangen tre «ikke-svineprodusenter» om hvilket forhold de har til grisen som dyr og svineprodusenten som bonde.

HÅKON GROTLI
seniorrådgiver i landbruks- og matdepartementet.
Hva er ditt forhold til grisen?
– Jeg er vant med gris gjennom oppvekst på en landbruksskole, og jeg synes grisen er et trivelig dyr. Svineribbe er en av mine favoritter.
Hvordan ser du på svinebonden?
– Han er en dyktig og effektiv produsent. Hun og han er også flinke til å følge markedsignaler. Svinebonden er den typen bonde som stadig er på hugget for å bli enda dyktigere.
Når var du sist i et grisehus?
– Det er en stund siden, men jeg besøkte en purkering for noen år siden.

LIVE HØYSTAD
tidligere Norsvinleder, nå kubonde på Sørlandet.
Hva er dine barndomsminner om grisen?
– Vi hadde gris på gården hjemme i Gudbrandsdalen. Det var veldig spennende når det kom grisunger. Spesielt husker jeg en gang fra barneskolen. Vi hadde avlsbesetning og skulle prøve ut krysning med duroc. Resultatet var en uimotståelig smågris med lange svarte øynevipper. Seinere krysset vi også med Pietrain og fikk en svært spretten, livlig og kvikk gris. Så gris kan være så mangt.
Hvordan ser du på svinebonden i dag?
– Svinebonden er veldig offensiv. Hun og han lar seg heller ikke lett knekke av en nedtur, og veldig mange svineprodusenter tør å ta risiko. De skiller seg litt fra andre bønder her.
Når var du sist i et grisehus?
– Vi har ikke gris lenger, men i høst var jeg i et grisehus på en landbrukskole.

PER ROSKIFTE
kornserndirektør i Norgesgruppen, styreleder i KSL Matmerk.
Hva er ditt forhold til grisen?
– Jeg er vokst opp på Sokna i en tid da mange hadde noen griser de skulle slakte til jul. Det har jeg gode minner fra. Jeg spiser ribbe både lille julaften og julaften. Det er et av årets høydepunkter. Ellers er svinekjøtt en god, anerkjent og etterspurt vare å ha i matdisken for Norgesgruppen.
Hvordan ser du på svinebonden?
– Svinebøndene virker målrettet, effektive og profesjonelle. De følger godt med på hva som er viktig for dem som for eksempel avl og rammebetingelser for næringa.
Når var du sist i et grisehus?
– Jeg har en landbrukseiendom i Aremark, Østfold, hvor naboen har gris. Jeg var i grisehuset hans for et par år siden.

Tøffe tak for svineprodusentene i USA:

Går inn i sitt verste år på lenge

Høye fôrpriser, lave kjøttpriser og overproduksjon av kjøtt skaper svært dårlig stemning i amerikansk svineproduksjon for tida. «Worst year ever», er uttrykk som en universitets-økonom bruker om 2008.

Tore Mælumsæter
Iowa

TYPISK: Denne svinefarmen ved Cresco i Iowa har 2 500 purker, og er typisk for svinefarmene som er med i Paris Foods. [FOTO: TM]

Rekordhøye fôrpriser på mais og soya er den faktoren som får det til å bikke over for mange rent økonomisk. Problemet er at de stigende fôrprisene har kommet fort og uventet, og at dette kommer på toppen av overproduksjon og lave priser. Økonom Chris Hurst ved Purdue University skriver på nettet at 2008 dessverre kommer til å erstatte 1998 som det verste økonomiske året for svineprodusentene i moderne amerikansk historie.

Det slaktes for tida mange flere griser i USA enn hva det amerikanske landbruksdepartementet (USDA) har antydet i sine prognoser, og dette overrasker mange. «There are to many unexplained hogs», skriver Hurst. I begynnelsen av fjerde kvartal i fjor varslet USDA en produksjonsøkning på 4,5 prosent, mens den faktiske slakteøkningen ble nærmere ni prosent. Kilder Svin har snakket med antyder at én mulig forklaring på den «uforklarlige» produksjonsøkningen kan være at det kom en ny vaksine i fjor. Den har vist seg å være svært effektiv, og da vil naturligvis antall grisunger per kull kunne øke. PMWS og PRRS har ridd amerikanske svineprodusenter som en mare i flere år, med sterkt fallende produksjonseffektivitet som resultat. Kombinert med en liten økning i antall avlspurker kan dette kanskje forklare noe av det uforklarlige.

Det antydes nå at svinekjøttprisen i år blir den laveste på fem år. Vi snakker da om priser som ligger i underkant av åtte kroner kiloen.

Fôreffektivitet blir viktig

EIERNE: Her er seks av de åtte svineprodusentene som står bak produksjonsselskapet Paris Foods. Fra venstre Joel Meirick, Bart Wilson, Steve Sovereign, Gary Sovereign, Mark Meirick og Dave Sovereign. [FOTO: TM]

Rekordhøye priser på mais og soya gjør at stadig flere amerikanske svineprodusenter blir opptatt av dyras fôreffektivitet. Dette kan forsterke den salgsargumentasjonen som Norsvin USA allerede bruker for å selge norsk genetikk.

Paris Foods var en av de første svineprodusentene som testet og tok i bruk norsk grisegenetikk. Paris Foods eies og drives av en gruppe på åtte svineprodusenter i grensetraktene mellom Minnesota og Iowa. Svin møtte seks av dem på en kundetilstelning som Norsvin USA arrangerte i november. De startet å kjøpe Norsvinsæd for fire år siden, og erfaringene så langt er at grisene vokser fort og har bra kjøttprosent. Testdyra ble slaktet ved Hormels slakteri i Austin, og LD-fedrene har levert slaktedyr som har imponert sammenliknet med de amerikanske grisene som slaktes i Austin.

Slaktegrisene som leveres nå har en levendevekt på 127 kilo, og 89 prosent av alle Paris Foods' leverte slaktegriser havner i såkalt rød boks, hvilket betyr at de får 103 prosent av basisprisen. Høy kjøttprosent og lite ryggspekk drar i positiv retning. Det samme gjør god tilvekst og lav dødelighet, selv om de ikke legger skjul på at det også finnes forbedringsområder for grisene, eksempelvis når det gjelder benkvalitet.

– Vi bruker disse erfaringene. Produksjonsmiljøet i USA er mye tøffere enn hjemme i Norge, og dette prøver vi å bruke aktivt fi utviklingsarbeidet for å utvikle ei mer robust purke, sier markedssjef Bjarne Holm i Norsvin USA.

Men problemene er åpenbart ikke større enn at Paris Foods fortsatt kjøper LD-sæd fra Norsvin. Og det er vel egentlig det beste svaret på om de er fornøyd med resultatene eller ikke.

STORT: I dette husdyrrommet alene er det nesten 1000 purker.

En typisk svinefarm med 2500 purker

Ved Cresco i Iowa ligger en av svinefarmene i Paris Foods. Med sine 2500 purker er den forholdsvis typisk og representativ for de åtte eierne av produsentselskapet.

En slik svinefarm er en ganske stor bedrift. Da Svin besøkte den i november, var det 10 stykker, veterinæren inkludert, som kom fram fra kriker og kroker når lunsjen skulle fortæres. Lunsjen avvikles i et enkelt hvilerom i et av grisehusene, og den tar ikke sjenerende lang tid. Ved denne farmen bruker de for tida Norsvin landrase og yorkshire i en lukka besetning med rotasjonskrysning med de to rasene. LD er farrasen. Her viser vi noen bilder fra besetningen.

forts. neste side ▸▸▸

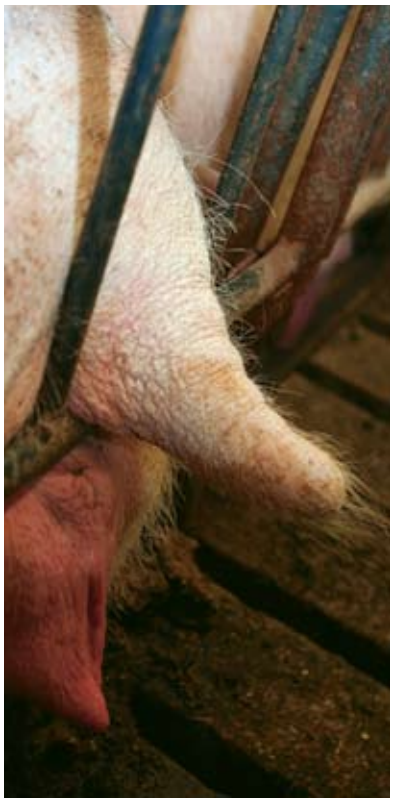

STANDARD: Halekupering og trange binger er standard.

FØDEBINGE: En typisk fødebinge med full fiksering og spaltegulv.

I GANG: Klokka 04.30 er arbeidsdagen i gang. Her er det Bob Stika som tar med seg rånekonsulenten på en luftetur før insemineringen starter. [FOTOS: TM]

GODT HUMØR: Lunsjpause i grisehuset, og stemningen er på topp. Ved tverrenden av bordet sitter driftsleder Larry K. Miller og kona. Ellers ser vi blant andre fra venstre Alfredo Garcia, Juan J. Mendoza, Kay Garcia, Bob Stika, Brad Kesner og Lacy Hughes.

POSER: Poser i stedet for tuber brukes ved inseminering.

FAGDISKUSJON: Darwin Tilstra (f.v.) fra Norsvin USA, veterinær Ross Kiehne og driftsleder Larry K. Miller i faglig diskusjon.

Bioteknologisk femdobling i Hamar

– Om fem år er det fem ganger så mange som arbeider med bioteknologiprodukter i Hamar. Og næringen vil ha tresifret millionomsetning, tror Jørn Ulheim. Han er forretningsutvikler for Bioinn og daglig leder for Cryogenetics som fryser fiskemelke.

Fra i høst ble det et masterstudium i bioteknologi ved Høgskolen i Hedmark i tillegg til bachelorutdanningen. Sparebanken Hedmark har vært med på å finansiere deler av professorstillingene.

Medlemmer i Bioinn-klyngen er Aquagen, Bioforsk, Biobank, Biohuset, Bovibank, Cryogenetics, Geninova, Geno, Graminor, Høgskolen i Hedmark, Innovasjon Norge, Kunnskapsparken Hedmark, Norsk Hestesenter, Norsk Kjøttfeavlslag, NSG Semin, Norsvin, Nortura, Os Husdyrmerkefabrikk, Skogfrøverket og Team Semin.

– Trist, mener KLF

Landbruks- og matdepartementet har som kjent satt til side budsjettvedtakene i Omsetningsrådet som regulerer pengestrømmen til opplysningskontorene for kjøtt og egg. Departementet har kuttet budsjettene for inneværende år.

- Omgjøringen av rådets budsjettvedtak er en misforstått symbolpolitikk, og den er gjort på feil grunnlag.
Det er trist at departementet ikke er mer opptatt av å gjøre det mulig for norske bønder å produsere mer, mener adm. direktør Dag Henning Reksnes i Kjøtt- og fjørfebransjens landsforbund (KLF).

Bedre våtfôrstyring må til

Økte fôrpriser øker interessen for å redusere fôrforbruket, også i Danmark. Restriktiv våtfôring kan være en måte å oppnå det på. En brukerundersøkelse i nabolandet har likevel vist at mange våtfôrbrukere har et høyt fôrforbruk. Vårt danske søsterblad Svin peker på at styringen og vedlikeholdet av mange våtfôringsanlegg ofte er mangelfull. Feiltasting i computeren, for dårlig styring av fôrkurven, og for dårlig hygiene i våtfôrtanken kan være tre aktuelle forklaringer.

Det er flere styringsmuligheter i et våtfôringsanlegg enn et tørrfôringsanlegg. Men det kreves også av brukeren at tar seg den tid som er nødvendig for å greie å styre fôringsanlegget effektivt.

FORNØYD: Annie Keim er fornøyd med både kvaliteten og mengden på høstens maisavlinger. Her tresker hun mais i november med under 15 prosent vanninnhold. Det betyr direkte silolagring og sparte tørkekostnader. [FOTO: TM]

Minnesotamais blir biobensin

Det er lange tradisjoner for maisdyrking i Minnesota. Annie Keim er en av mange som tar godt vare på disse tradisjonene, der hun durer rundt på de enorme jordviddene med den store maistreskeren sin.

Tore Mælumsæter
MINNESOTA

– Jeg ble satt på maistreskeren av pappa allerede når jeg var i 14-årsalderen, forteller hun, der vi durer rundt i den svære «combined harvester'n» fra John Deere. Vi er i Spring Valley, sør i Minnesota.

Og det var nettopp i denne delstaten at den første etanolfabrikken i USA ble bygd. Utviklingen startet allerede i 1983 hos bondefamilien Broin på garden deres ved Kenyon, Minnesota. Men det var først fem år etterpå at teknologien som ble utviklet på garden resulterte i en ny, selvstendig og moderne etanolfabrikk.

ETANOL I TANKENE: Bilen forlater fabrikken med hovedproduktet etanol. I flere år har 10 prosent av bensinforbruket i Minnesota vært etanol. [FOTO: TM]

GÅR BRA: Daglig leder Chris Hanson og eierne av denne etanolfabrikken i Presten, mange av dem lokale maisbønder, er svært godt fornøyd med avkastningen av produksjonen de ni årene fabrikken har vært i drift. [FOTO: TM]

I dag, 20 år senere, er hele 10 prosent av bensinen som forbrukes i delstaten Minenstoa bioetanol basert på mais. Og det var ikke minst bønder og maisprodusenter som dro på for å få i gang denne produksjonen, med god støtte av nasjonale politikere som så behovet for å redusere USAs avhengighet av olje fra midt-Østen.

Anlegget i Preston kan være et godt eksempel på det. Daglig leder Chris Hanson forteller til Svin at to tredjedeler av fabrikkens eiere er 3 – 400 lokale maisprodusenter og bønder. Og det har vist seg å være god butikk. Etanolproduksjonen er effektiv, krever lite bemanning, og

TRE PRODUKTER: Fabrikken produserer etanol, CO_2 og organisk restavfall fra mais, DDGS. Alle produktene er lette å selge til en god penge. [FOTO: TM]

både hovedprodukt og biprodukter selges til gode priser. Anlegget må også betale godt til maisbøndene for å få tak i mais av høy kvalitet. De konkurrerer prismessig med fôrmøllene. Eierne er svært fornøyd med investeringen sin. Denne fabrikken i Preston har vært i gang i ni år. Den er med i en stor etanolfabrikkkjede som heter Poet, som bygger flere nye slike anlegg i året. Poet er nå en av verdens største etanolprodusenter.

Hammermøller knuser maisen, som blandes med vann. Massen fermenteres og gjæres, og sluttproduktene blir etanol, CO_2 og DDGS. Etanolen kjøres ut i store tankbiler til bensinselskapene. CO_2 er et salgsprodukt som brukes i næringsmiddelindustrien, mens DDGS er de organiske restproduktene som blir igjen av maisen. Det er blant annet proteinrikt, og selges til for eksempel fôrindustrien.

Fakta/**Bioetanol**

- Den kommersielle produksjonen av maisbasert etanol til innblanding i bildrivstoff i USA startet i Minnesota for 20 år siden.
- I dag utgjør bioetanol 10 prosent av drivstofforbruket til biler i denne delstaten.
- Produksjonen vokser raskt, og det bygges stadig nye fabrikker i mange delstater.
- Maisprodusentene mener at det er forskningsmessig belegg for å si at netto energibalanse er positiv. I motsetning til vanlig bensin, så gir etanolproduksjon basert på mais mer netto energi enn det som kreves for å produsere den.
- Mais til etanol må være av god kvalitet. Etanolfabrikkene konkurrerer derfor med fôrmøllene om å få kjøpe råstoffet.
- Maisbasert etanolproduksjon gir etanol, CO_2 og et organisk reststoff med mye protein (DDGS).
- Etanol selges til bensinselskapene. CO_2 selges til næringsmidelindustri, for eksempel bryggerier, og DDGS til fôrfabrikker.
- Det jobbes aktivt for å utvide råstoffgrunnlaget til produksjonen. Neste generasjons fabrikker takler trolig etanolproduksjon basert på celluloseholdige råvarer og søppel.

FORMAT

FORMAT Kvikk I og Kvikk II

Smågrisfôrsortiment beregnet for høg tilvekst fra fødsel til salg/flytting.

FORMAT Kvikk I:

- **Fase I-fôr tilpasset smågris fra fødsel til 16-18 kg levendevekt**
- **Kan brukes som enhetsfôr fra fødsel til salg/flytting**
- **Bedre smakelighet gir høgt fôropptak**

FORMAT Kvikk II:

- **Fase II-fôr tilpasset smågris fra 3 uker etter avvenning til salg/flytting**
- **Reduserer faren for ødemsjuke**
- **Kan benyttes som enhetsfôr fra fødsel til salg/flytting**

For mer informasjon kontakt ditt Felleskjøp eller se **www.fk.no**

Felleskjøpet

VIL HA DET RENT: Ludmila Petrovna har ansvar for en av hallene med griser. – Vi er nøye med hygienen, det skal være rent og fint i bingene, sier hun.

Putin vil løfte nasjonal svineproduksjon

Russiske svineprodusenter satser offensivt

Russiske svineprodusenters store mål i dag er å komme på samme nivå som ble oppnådd i sovjetperioden. Sovjetunionens fall betydde at landets egen svineproduksjon ble utkonkurrert av import.

Staffan Ringskog
FRILANSER, SVERIGE

Nå satser Putins regjering på å løfte den innenlandske griseproduksjonen. I St. Petersburg ligger gården RusBelgo, som er et resultat av den nye russiske politikken.

Gården RusBelgo ligger pittoresk til sør i St. Petersburg. Denne delen av Russland tilhørte Sverige under den svenske stormaktstiden. Provinsen het Ingermanland og bandt sammen Finland med Estland i det gamle svenske riket. I dag heter området Leningrads län, og var under sovjettiden et område med mange kollektivjordbruk.

LIGGER NEDE

Mange av gårdene ligger brakk og nede i dag, og byene har mistet store deler av sin befolkning. Byen Gutjina i Leningrads län gir allikevel inntrykk av at man har tro på fremtiden. Det er ingen energisk norsk Mørekyst over regionen, men på andre siden finner vi heller ikke mye av den håpløsheten som ellers preger store deler av russisk landsbygd.

Innbyggerne i Gutjina er optimistiske, og årsaken til optimismen er svineproduksjonen som gården RusBelgo driver. Vi møter gårdens administrerende direktør, en energisk femtiårig agronom som heter Sergej Jaschenko.

– Nå har vi tro på framtiden, sier Sergej Jaschenko. I sovjetårene lå det kollektivjordbruk her med omfattende svineproduksjon. På det meste var det 210 000 griser på gården, og det ble levert grisekjøtt til hele St. Petersburgområdet.

STOR KJØTTIMPORT

– Med Sovjetunionens fall ble det russiske markedet åpnet for import, fortsetter Jaschenko. Gården i Gutjina klarte ikke konkurransen fra utlandet, samtidig som russerne fikk det mye verre på starten av 90-tallet.

I 2003 gikk et foretak fra Belgia, BelAgroWest, sammen med et russisk foretak; RosAgroRegion. De bygde gården RusBelgo. Svineproduksjonen i Gutjina økte, og målet var å komme opp i samme volum som under sovjetårene. Sergej Jasvhenko ble ansatt som sjef på gården.

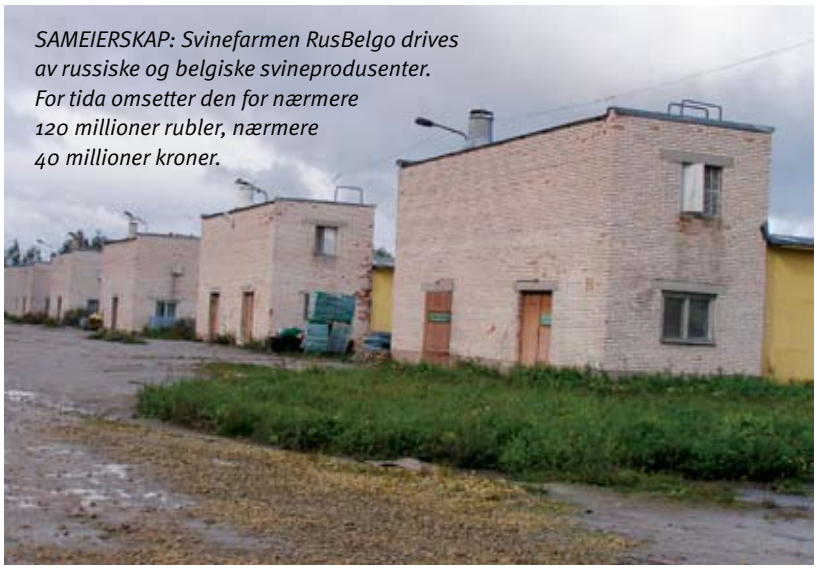

SAMEIERSKAP: Svinefarmen RusBelgo drives av russiske og belgiske svineprodusenter. For tida omsetter den for nærmere 120 millioner rubler, nærmere 40 millioner kroner.

– Målet vårt er å komme opp i en produksjon på 130 000 griser i løpet av fem år, forteller han. I dag er det 15 000 griser på gården. Da de startet i 2003 hadde de cirka 600 griser.

STOR BEDRIFT

For tiden omsetter gården for nærmere 120 mill rubler, nærmere 40 mill kroner. Gården har 150 medarbeidere. RusBelgo selger drøyt 2000 griser til slakt i måneden. For tida får svinefarmen 6600 rubler for en gris som veier 110 kg, noe som tilsvarer 2200 kroner. Sergej Jaschenko forteller at gården ekspanderer dels gjennom egen avl, dels gjennom innkjøp av smågris fra utlandet.

Halvparten av vår besetning kommer fra smågris av egen avl, sier han. Men vi kjøper også inn fra utlandet, først og fremst fra Danmark. Innkjøpene består av yorkshire og landsvin.

Den russiske regjeringen satser i dag målbevisst på å løfte landets egen produksjon på en rekke ulike områder. I sovjetperioden var Russland i høy grad en selvforsørgende stat som drev produksjon på de fleste områder, men sammenliknet med vestlige foretak var produktene i den sovjetiske planøkonomien alltid av dårligere standard.

LEVDE BESKYTTET

Det sovjetiske jordbruket levde en beskyttet tilværelse i disse årene, og kollapset nærmest når markedsøkonomien ble innført i landet. Mange kollektivbruk ble ikke bare lagt ned, men tidligere medarbeidere tok beslag i dyr og redskap. Alt for egen vinning. Dette var nok mange russeres oppfatning av hvordan landet skulle starte på den kapitalistiske veien.

Russisk økonomi preges nå av veldig sterk vekst. Landet har bygd opp store investeringsfond fra sine store oljeinntekter. Den russiske regjeringen har råd til å ruste opp jordbruket i dag, og russerne har også selv fått bedre råd til å kjøpe for eksempel kjøttprodukter.

– Svineproduksjonen vil nok komme opp på samme nivå som før, tror Ludmila Petrovna, som er en av røkterne på farmen, men det vil ta noen år. Nå opererer vi russere på et helt fritt marked uten støtte og tilskudd.

MANGE: Gården har 150 medarbeidere, samtlige ansatte er kledd i gårdens egne arbeidsklær.

STORT POTENSIALE

Eierne av svinefarmen har gjort store investeringer på gården for å øke produksjonen. Kvaliteten på kjøttet som leveres er også bra, men de ser tida an med stor forsiktighet.

Sergej Juschenko står ved siden av, og lytter med stor interesse.

– Russiske svineprodusenter har et meget bra utgangspunkt, sier han.

– I St. Petersburg finns en rekke foredlingsbedrifter, og 90 % av kjøttet de bruker er importert. Det er altfor høye tall, så potensialet vårt skulle være meget bra. Kan vi minske foredlingsbedriftenes import av kjøtt til 80 %, så betyr det store muligheter for oss. Vi har da kanskje mer enn 210 000 griser på gården, og har dermed passert den gamle rekorden fra sovjettida. Helt umulig er det ikke. Det virker som om den russiske landsbygda er i ferd med å våkne til liv igjen. Utviklingen kan gå betydelig fortere enn mange aner i vår favør, håper Juschenko.

– Vi har egen avl av griser, forteller Sergej Jachenko, men vi kjøper også fra utlandet. Hver måned blir det sendt 2000 griser til slakt, for tiden for RusBelgo 2200 kr per gris som veier 110 kg.

Ny salgsrekord for gris i 2007

Salget av svinekjøtt ble hele ni prosent høyere i fjor enn året før. Til sammen ble det solgt 126 000 tonn svinekjøtt i Norge i fjor. Produksjonen økte med beskjedne én prosent.

Tore Mælumsæter

Det betyr at de samlete kjøttilførslene på 117 000 tonn ikke var nok til å dekke det norske markedet. For å komme à jour ble det derfor importert 7600 tonn svinekjøtt, samt brukt 1200 tonn fra fryselagre. Salget av 126 000 tonn svinekjøtt, og da er ikke hoder og labber medregnet, er rekordstort. Aldri tidligere har det vært solgt mer svinekjøtt i Norge.

UDRAMATISK: – Et markedsunderskudd på 2400 tonn er ikke dramatisk stort, men vi må nytte fryselagre og import for å tilfredsstille markedet, sier direktør Trygve Brandrud.

Men fjørfefolket regner med å fortsette salgsfesten, med en forventet salgsvekst på hele 15 prosent i 2008. I tillegg øker kalkunproduksjonen med om lag 30 prosent. Hvis den kommer opp i 7 – 8000 tonn, så er faktisk kalkunen alene en tredjedel så stor som samlet sau- og lammeproduksjon. Hvis den eventyrlige salgsveksten fortsetter, kan fjørfefolket totalt sett puste storfefolket i nakken når det gjelder å ha størst kjøttproduksjon i 2009.

Venter beskjeden salgsøkning i år

Prognosene for 2008 varsler en vekst i salget av svinekjøtt på to prosent. Prognosene varsler dermed et brudd i forhold til fjorårets eksplosive vekst. Og svinekjøttproduksjonen øker med seks prosent.

Tore Mælumsæter

Det blir situasjonen i 2008 hvis vi skal tro den siste prognosen som ble lagt fram i uke fire i januar. Direktør Trygve Brandrud i Nortura Totalmarked sier at de har fått signaler fra både KLF-bedrifter og Gilde-bedrifter om at en forventet salgsvekst på to prosent er rimelig. Den forholdsvis sterke produksjonsøkningen på seks prosent forklares hovedsakelig med at en får hele inneværende år med tunge griser på rundt 80 kilo, eller tre kilo høyere slaktevekter enn i fjor. Stabile slaktevekter og økt effektivitet resulterer i om lag tre prosent flere griser. Det forutsettes omtrent uendret antall bedekninger i perioden som påvirker 2008, og effektiviteten forutsettes økt med 0,5 prosent. En forutsetter at målpris tas ut i 2008.

Resultatet blir altså et markedsunderskudd på 2400 tonn, etter at det er tatt hensyn til spekkimport på 1300 tonn og WTO-import på 1381 tonn.
Det betyr at underskuddet har økt med 600 tonn i forhold til novemberprognosen.

Færre, men tyngre griser i 2007

Det ble levert færre griser i fjor enn i 2006, men slaktene var til gjengjeld tyngre. Og kjøttprosenten var noenlunde stabil.

Middel slaktevekt for slaktegris ble 77,59 kg. Det er 2,67 kg mer enn i 2006. Det er innregistrert 1457 millioner griser mot 1521 millioner i 2006, det vil si en nedgang på 64 tusen griser. Totalvekta for all gris i 2007 er 117,3 millioner kg mot 116,3 millioner kg i 2006.

Middel kjøttprosent i 2007 ble nøyaktig 57,00. Det er 0,1 prosentenheter lavere enn året før.

Den totale produksjonen av gris har med andre ord økt med én million kilo, slik at økningen skyldes økte slaktevekter. Middel slaktevekt i desember, 77,77 kilo, ligger nesten fem kilo høyere enn i 2006.

Middel kjøttprosent endte på 57,0, takket være en god desembermåned med 57,15 prosent i gjennomsnitt. Dette er et resultat som er bedre enn i desember 2006.

Dårlig kjøttprosent i 2007 skyldes i stor grad det høye vektnivået. Desemberresultatene bekrefter denne påstanden. Korrelasjonen mellom kjøttprosent og slaktevekt er –16,4 prosent. Tilsvarende tall for 2006 er –14,7 prosent, noe som betyr at forholdet mellom slaktevekt og kjøttprosent har forverret seg i løpet av 2007. Animalia konkluderer med at den norske grisen blir fetere når slaktevektene blir høye. Vi er på et vektnivå som er «all time high».

For griseslakt, som har et lavt og stabilt beininnhold på 12,5 – 13,0 prosent, er det først og fremst kjøtt- og fettinnholdet som endrer seg med økende eller avtakende slaktevekt.

Tilbakeviser angrep på kjøttbransjen

Både Dag Henning Reksnes i Kjøtt- og fjørfebransjens landsforbund (KLF) og Geir Olav Opheim i Nortura tilbakeviser beskyldninger mot kjøttbransjen om manglende vilje til utvikling og forandring. Det var adm. dir. Espen Gjerde i Meny/Ultra som kom med skarpe anklager mot kjøttbransjen under et førjulsseminar som Opplysningskontoret for kjøtt arrangerte. Han mente at kjøttbransjen ikke hadde fulgt med i timen, og at frukt og grøntbransjen samt bakervarebransjen lå langt foran. Opheim på sin side stiller seg undrende til dette. Til Dagligvarehandelen viser han til at Nortura alene gjennom varemerkene Gilde, Prior, Terina, Thulefjord og Eldhus lanserte hele 60 nye produkter bare til dagligvaremarkedet i fjor.

Gourmetgris av hampshire

I år lanseres hampshirekjøttet med full tyngde i Norge. Det har blitt atskillig flere av dem siden de første 49 hampshire-grisene ble importert fra Finland gjennom det svenske avlsselskapet QG i 2005.

I løpet av året regner Kjøttbransjens Landsforbund med at det norske markedet kan få tilbud om opptil 100 000 griser av hampshirekrysning. Målet er å få bedre kjøttkvalitet med mørere og saftigere kjøtt enn det forbrukerne er vant til, sier Karl Kristian Kongsted i KLFs datterselskap ScanPig til Nationen. Uformelle smakstester skaper optimisme i bransjen.

Hampshiresæd fra Norsvin er tilgjengelig for alle interesserte svineprodusenter i Norge, og avlsdyra kommer fra Kjell Bjørneng på Årnes, som i øyeblikket har 40 purker av rasen. Hampshirekrysningene vil være en blanding av hampshire, 50 prosent, og landsvin og yorkshire med 25 prosent hver.

Det ble sendt ut 4000 doser hampshiresæd fra Norsvinsenteret i 2007. Noen besetninger har også egne hampshireråner som brukes til reproduksjon.

HAMPSHIRE: 2008 blir det store satsingsåret for kjøtt av hampshire-krysninger for Kjøttbransjens Landsforbund. Dette hampshirekullet er født avlsbesetningen i Södergårds Hampshireavel i Sverige. [Foto: TM]

Kyllingen tok et nytt jafs

Kyllingen tok et nytt jafs av kjøttmarkedet i fjor. Hver nordmann satte til livs 17 kilo hvitt kjøtt i 2007, to kilo mer enn året før. Den siste tiårsperioden har forbruket økt med hele ti kilo.

– Kyllingskjøttdeig har aller størst vekst. Forbruket er mer enn fordoblet i løpet av det siste året, sier direktør Arild Husefjeld i Nortura, morselskapet til Prior og Gilde.

Etterspørselen etter annen middagsmat av hvitt kjøtt har også gått rett til værs.

– Kyllingfilet har vært en klar favoritt gjennom flere år. Salget økte med nye 38 prosent i fjor. For pølser av kylling og kalkun var veksten 19 prosent, sier Husefjeld.

Norske familier har nå kyllingfilet til middag én gang i uken i gjennomsnitt.

POPULÆRT PÅLEGG

Også som pålegg er hvitt kjøtt blitt svært populært.

– Vekstkurvene er veldig bratte. I 2007 økte salget av kjøttpålegg av kylling og kalkun med 45 prosent, sier Arild Husefjeld.

Samlet produserte Prior 55 000 tonn hvitt kjøtt i fjor. Det er 11 prosent mer enn året før. Veksten ventes å fortsette i samme takt også i år.

– Etterspørselen vokser så raskt at det til tider har vært vanskelig å levere nok. Vi har økt produksjonen så mye som praktisk mulig. Denne opptrappingen fortsetter gjennom 2008, sier Husefjeld.

Forbruket av hvitt kjøtt har økt også i andre land, men de senere årene har trenden vært særlig sterk i Norge.

BRA VEKST: Samlet produserte Prior 55 000 tonn hvitt kjøtt i fjor, eller 11 prosent mer enn året før. [Foto: Nortura]

Hver fjerde krone går til kjøtt

Matvarebudsjettet domineres av kjøtt. I følge tall fra sosial- og helsedepartementet kjøper vi kjøtt for hver fjerde matvarekrone, eller tre-fire ganger mer enn til for eksempel fisk. Vi bruker til sammen vel 16 prosent av pengene våre til mat og drikke i gjennomsnitt, og da er kjøp av alkohol og restauranttjenester inkludert.

Utafor skigar'n

Signe Lovise Thingnes, Norsvins fagavdeling

Sykebinger og god tilvekst

I Danmark har de undersøkt bruken av sykebinge og tilvekst hos griser etter at de forlater sykebingen. Bakgrunnen for undersøkelsen var dyrevernslovens bestemmelser om at dyr skal beskyttes best mulig mot smerte, lidelse, angst, varige mén og vesentlige ubehageligheter. Skal en følge dette reglementet vil det være en nødvendighet å flytte syke griser til sykebinger. Et sykt dyr spiser ofte mindre, og det tærer derfor på reservene sine hvis temperaturen i grisehuset er lav. Derfor er det viktig at sykebingen er trekkfri, og at underlaget er mykt fordi den syke grisen vil ligge mye.

FUNGERER: Sykebingene fungerer når de brukes. Det viser danske forsøk, skriver Signe Louise Thingnes.

Tabell 1 *Produksjonsforhold i besetningene og sykebingenes innredning*

Besetning	**1**		**2**		**3**
	Smågris	***Slaktegris***	***Smågris***	***Slaktegris***	***Slaktegris***
Årlig produksjon	11500	11500	18000	9000	4800
Innsettelsesintervall (uker)	3	3	2	2	1
og innsettelsesvekt (kg)	8	8	8	8	30
Dødelighet (%)	3,2	3,2	2,5	2,5	3,6
Tilvekst (g/dag)	796 (8–100kg)	796 (8–100kg)	750 (8–100kg)	750 (8–100kg)	766
Helsestatus	Konvensjonell	SPF + Myc	SPF + Myc	SPF + Myc	SPF +AP12
Sykebinger					
Antall binger	8	6	8	8	6
Antall binger i alt	48	36	48	48	42
Bingedimensjoner, meter	2,00*3,50	2,00*3,50	2,10*2,10	2,0*4,0	1,8*5,4
Fôring	Tørrfôr	Tørrfôr	Tørrfôr	Tørrfôr	Våtfôring
Fôringsautomat	Rørfôrings-automat	Rørfôrings-automat	Enkel tørforings-automat	Enkel tørforings-automat	Langkrybbe
Vannforsyning	Drikkekopp	Drikkekopp	Drikkekopp	Drikkekopp	Drikkekopp

Tabell 2 *Sykdomsforløp for 548 griser som ble satt i sykebinge i de 3 besetningene*

	1	**1**	**2**	**2**	**3**
	Smågris	***Slaktegris***	***Smågris***	***Slaktegris***	***Slaktegris***
Registreringsperiode i mnd.	6	11	7	6	8
Antall syke griser	50	44	230	124	100
Antall døde i besetningen av de syke grisene (%)	18 (36)	14 (32)	24 (10)	25 (20)	25 (25)
Antall friskmeldte griser, som ble slaktet eller solgt (%)	14 (28)	26 (59)	79 (34)	91 (73)	71 (71)
Antall syke griser med manglende registrering ved avgang fra besetningen * (%)	18 (36)	4 (9)	127 (55)	8 (6)	4 (4)
Tilvekst i sykebingen og etter friskmelding					
Vekt ved innsetting (kg)	23,7	45,1	13,1	49,4	43,1
Antall dager i sykebinge	25	30	28	28	30
Vekt ved friskmelding (kg)	44,4	67,8	30,80	68,7	60,9
Tilvekst i sykebingen (g/dag)	700	871	755	771	695
Tilvekt fra friskmelding til slakt ** (g/dag)	Ikke reg.	1,109	1,130	1,095	1,04

* *Ved registrering av sykdomsforløp, som startet i smågrisperioden, manglet det registrering ved avgang fra besetningen i 36%, henholdsvis 55% fra besetning 1 og 2.*

** *I en rekke tilfeller ble ikke de friskmeldte grisene veid før slakt, derfor er den beregnede tilvekst basert på et mindre antall griser.*

Forsøket ble kjørt i tre ulike besetninger, hvor to var kombinasjonsbesetninger med både smågris og slaktegris, og en var ren slaktegrisbesetning ***(tabell 1)***.

I de tre besetingene var det driftsleder en og personalet som bestemte om et dyr skulle flyttes til sykebinge. Ved flytting ble grisen øremerket og veid, og alle behandlinger foretatt i sykebingen ble registrert ***(tabell 2)***. Griser som ble friske etter opphold i sykebingen ble veid ved friskmelding, fulgt frem til slakting, og veid før avgang med slaktebilen. Hvis grisen døde i besetningen, ble det notert dato og vekt. Alle sykdomsbehandlinger ble gjennomført i samsvar med dyrlege.

Danskene konkluderte med at sykebinger fungerer når de brukes, og at syke griser som har behov for optimale bingeforhold med bløtt liggeunderlag og tilførsel av varme, skal flyttes til sykebinger. Likeledes er det viktig å flytte grisene ut av sykebingen når de er friskmeldt, da de skaper uro, og stresser griser som ikke er friskmeldte ennå. Hvis grisen ikke ser ut til å bli bedre eller lider pga store smerter, er avlivning det riktige alternativet. I de 1 – 4 ukene grisene gikk i sykebinge, vokste de 7 – 800 gram per dag. Det skal allikevel taes med i betraktningen at grisene hadde et langt opphold i

sykebingen. Etter friskmelding, ble grisene satt inn i alminnelige binger igjen, hvor de hadde en gjennomsnittlig tilvekst på 1000 – 1100 gram per dag.

Les mer på www.dansksvineproduktion.no
Forfattere: Elisabeth Okholm Nielsen og Torben Jensen

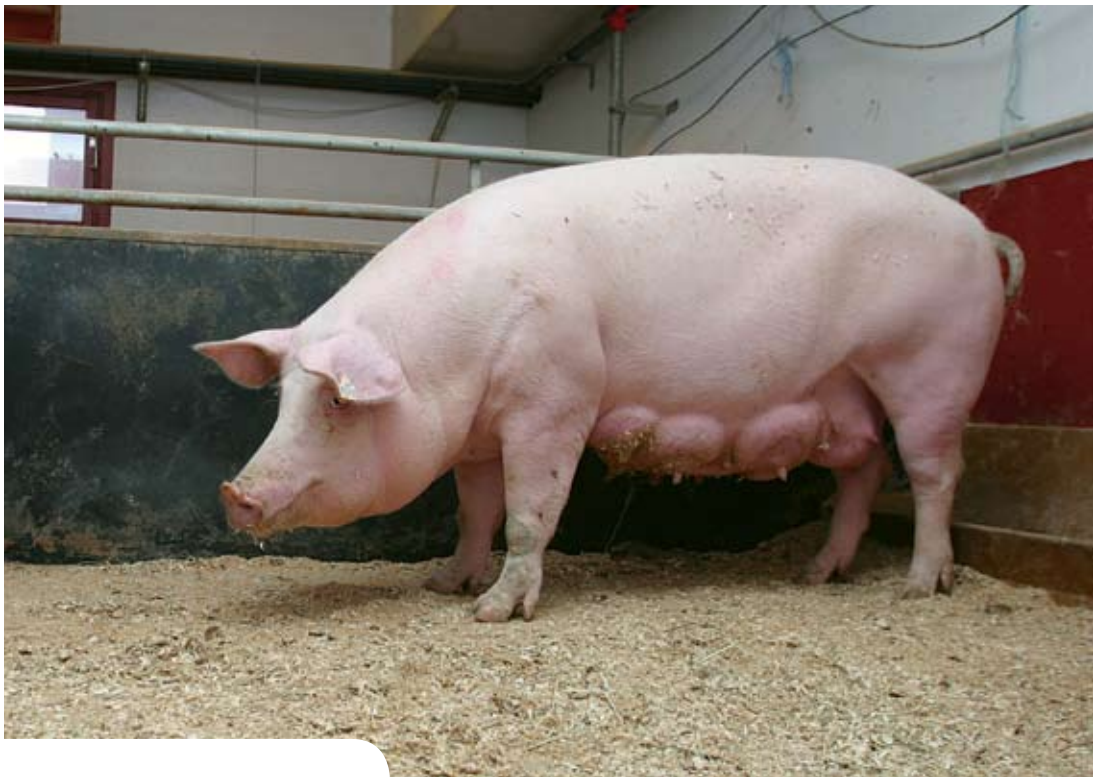

FUNGERER: Sykebinger fungerer når de brukes. Men det er viktig å flytte friskmeldte griser ut igjen så snart som mulig, slik at de ikke skaper stress og uro hos gjenværende griser som ennå ikke er friskmeldt. [FOTO: TM]

TABELL 3 ▸ *De tre viktigste årsakene til innsett i sykebinge, antall griser med sykdomstegn og antall friskmeldte.*

313 fullstendige registreringer av sykdomsforløp i de 3 besetningene

Antall griser i sykebinge/antall solgt eller levert til slakt (%)	131 smågriser (7– 30kg)	182 slaktegriser (›30 kg)
Dårlig trivsel eller diaré	71/102 (70)	52/67 (78)
Beinlidelser	13/21 (62)	39/58 (67)
Halebitt	6/8 (75)	49/57 (86)

Utprøvning av Formi og maursyre til smågriser

Danskene har testet ut effekten av å tilsette Formi og maursyre i fôr til smågriser i en besetning. Formi eller kalium diformiat, er en ikke antibiotisk vekstfremmer som man håper kan ha positiv innvirkning på tilvekstevnen hos smågris. Formi og maursyre ble tilsatt fravennings- og smågrisfôr med 0,6% Formi og 0,6 maursyre. Tilsetningen ble sammenlignet med en kontrollgruppe. Formålet med forsøket var å skaffe dokumentasjon for effekten av Formi og maursyre på smågrisenes produktivitet ***(Tabell 1)***. Analyser gjort av fôret viste at det var en god overensstemmelse mellom den beregnede og det analyserte innholdet av næringsstoffer, og på bakgrunn av produksjonsresultatene ble det beregnet en produksjonsverdi ved like fôrpriser for begge grupper.

Danskene konkluderte med at over hele forsøksperioden var det ingen gevinst ved å tilsette en kombinasjon av Formi og maursyre til fôret. Men det var en god effekt ved å tilsette syren i fravenningsfôret de to første ukene etter avvenning, idet den høyere prisen for fôret tillagt prisen for Formi og maursyre ble betalt i form av en bedre tilvekst hos smågrisene. Produksjonsverdien ved tilsetning av Formi og maursyre i smågrisfôret hadde en tendens (P‹0,087) til å være 5% høyere i forhold til kontrollgruppen, og var statistisk sikkert 40% høyere ved tilsetning til fravenningsfôr. Tilsetningen av syren hadde større effekt på griser med avvenningsvekt rundt 8 kg, enn på griser ved avvenningsvekt på rundt 10 kg. Merk at avvenningsalder i Danmark er ved fire ukers alder, og gjennomsnittlig avvenningsvekt vil dermed ligge noe lavere enn ved avvenning i Norge.

Les mer på www.dansksvineproduktion.no
Forfattere: Dorthe K. Rasmussen og Hanne Maribo.

**) Angir statistiske signifikante forskjeller på P‹0,05 i forhold til kontrollgruppen.*
1) For hele forsøksperioden skal det minimum være 6 indekspoeng i forskjell mellom gruppene for at det skal være snakk om en statistisk signifikant forskjell.

TABELL 1 ▸ *Effekten av tilsetning av Formi og maursyre på produksjonsresultater*

Gruppe	1. kontroll	2. Formi og maursyre
Vekt ved innsetting	8,0	8,0
Vekt ved salg	30,3	31,1
Fravenningsfôr (24 grupper)		
Daglig tilvekst, g	240	287*
Daglig fôropptak, FEg per gris	0,35	0,39
Fôrutnyttelse, FEg per kg tilvekst	1,52	1,41*
Produksjonsverdi (5 års priser), kr/kg gris	6,1	8,5*
Produksjonsverdi, indeks	100	140
Smågrisfôr (32 grupper)		
Daglig tilvekst, g	568	577
Daglig fôropptak, FEg per gris	1,05	1,07
Fôrutnyttelse, FEg per kg tilvekst	1,87	1,86
Produksjonsverdi (5 års priser), kr/kg gris	58,2	59,6
Produksjonsverdi, indeks	100	102
Hele forsøksperioden (32 grupper)		
Daglig tilvekst, g	500	516
Daglig fôropptak, FEg per gris	0,90	0,92
Fôrutnyttelse, FEg per kg tilvekst	1,81	1,79
Produksjonsverdi (5 års priser), kr/kg gris	62,7	65,8
Produksjonsverdi, indeks 1	100	105
Faktisk produksjonsverdi (5 ukers priser), kr per kg gris	42,5	41,7
Faktisk produksjonsverdi, indeks	100	98,2

Beskytt spedgrisens bein med

Halte spedgriser lider enten av sliteskader på sålene eller av klauvbyller, viser en studie hos 20 smågrisprodusenter i Sverige. Det beste tiltaket mot klauv- og beinskader hos spedgris er å bruke store mengder halm de første dagene etter fødselen.

Berit Metlid
FRILANSER, SVERIGE

– Store betongflater er ikke bra for smågrisenes føtter og bein, og det er bedre med plastspalter enn spalter av støpejern, oppsummerer Barbro Mattsson, som er forsøksleder i Svenska Pig, en bransjedrevet organisasjon som driver med praktiske forsøk i svenske besetninger.

Mattsson og kollegaen Nils Holmgren ved Svenska Djurhälsovården har reist rundt i 20 besetninger i Sverige og undersøkt klauvene på spedgris. Holmgren har bøyd seg ned, løftet opp og forsiktig vasket av og undersøkt nøye klauvene på knapt 5500 smågris fra cirka 480 kull. Mattsson har ført registreringene i pennen. Smågrisene var fra sju til elleve dager da de ble undersøkt.

MANGE BEHANDLINGER

Resultatene viser at i Sverige blir relativt mange spedgriser behandlet med antibiotika mot halthet. I gjennomsnitt ble ti prosent av grisene i de 20 besetningene behandlet i løpet av de sju til elleve første levedagene. I noen besetninger ble mer enn 20 prosent av spedgrisene behandlet.

– Men det er mange besetninger i Sverige som behandler en enda større andel av smågrisene. Ikke minst hvis du tar med hele smågrisperioden, forteller Mattsson.

Hovedmålet med undersøkelsen har vært å se på forekomsten av sliteskader på klauver og bein hos smågris i fødebinger med forskjellige typer drenerende golv av plast- eller støpejern. Mattsson og Holmgren har også sett på hvordan smågrisføttene klarer seg når bingegolvet består av en stor andel betong.

De fant en eller annen form for sliteskade på 8,5 prosent av klauvene. De vanligste sliteskadene fant de på spedgrisenes frambein og knokler. De viktigste årsakene til halthet var i studien såleskader, klauvbyller og leddbetennelser.

PLAST FRAMFOR STØPEJERN

I binger der cirka halvparten av golvflata besto av støpejern var skadene på smågrisenes elastiske balleputer, kronrender og haser vanligere enn hos griser som gikk på plastspalter. Skadene på biklauver og kronrender var også flere når andelen drenerede golvflate i bingen var stor. Spedgrisene setter fast klauvene i spaltene og skader vevet på kronrender og biklauver.

Når purkene disponere en stor andel golvflate av betong hadde spedgrisene mer såleskader og klauvbyller enn når purkene hadde mindre plass til rådighet på betonggolv. Det forklarer Holmgren og Mattsson med at når smågrisene skal die og stimulere purkas jur, ligger de og «padler» med beina mot betonggolvet og sliter på klauvhornet.

Er purka i tillegg syk, og spedgrisene må kjempe ekstra for å stimulere juret til å gi ned mjølk, blir skadene verre. Så viser også studien at det var vanligere med skader på spedgrisenes frambein i kull etter purker som hadde blitt behandlet mot grisningsfeber. I gjennomsnitt ble 20 prosent av purkene i besetningene behandlet mot grisningsfeber. I noen av besetningene fikk nesten 60 prosent av purkene antibiotika mot feber.

Undersøkelsen viser dessuten at kull etter ungpurker er mer utsatte for leddbetennelser. Mer utsatt for klauv- og beinskader, klauvbyller og halthet er også spedgris i store kull og i kull som er utjevnet, altså der det er lagt til eller tatt bort smågris.

I binger med dårlig hygiene, med mye urin og gjødsel, hadde spedgrisene mer skader på knær, knokler og såler. Andelen halte spedgriser var også større når hygienen var dårlig. Ifølge Mattsson og Holmgren oppstår mange skader allerede det første levedøgnet, før det myke vevet i klauver og hud har tørket etter fødselen.

MYE STRØ HJELPER

I de undersøkte besetningene ble det bare strødd med halm i begrensede mengder. Ifølge Barbro Mattsson viser studien at små mengder, som et par never med halm, ikke har noen effekt på klauv- og beinskader hos smågrisene. Derimot tyder studien på at store mengder halm er viktig de første dagene etter fødselen.

I tillegg til de 20 besetningene, omfattet studien to besetninger som brukte store mengder halm, rundt 15 kilo per binge under og etter grisinga. I den ene besetningen med stort halmforbruk hadde smågrisene ingen beinskader. I den andre besetningen lå omfanget av

Avvenningsdiaré? normin® A-V TORV

Nyhet! Nå med Diamol® og sinkoksid!

- Forebygger diaré
- Toksinbindende
- Fremmer næringsopptaket
- God mage- og tarmfunksjon
- Økt produktivitet

Kontakt oss eller din fôrleverandør for mer informasjon.

Etablert 1926
AS NORSK MINERALNÆRING
Hensmoen, 3516 Hønefoss
Tlf. 32 14 01 00, Faks 32 14 01 01
E-post: firmapost@normin.no
www.normin.no

normin.no

halm

SKADER PÅ BETONG: Studien viser at når purkene har stor golvflate av betong hadde spedgrisene mer såleskader og klauvbyller enn når purkene hadde mindre betonggolv til rådighet. Skadene på klauver og bein hos spedgris er større i kull etter ungpurker, i store kull, og kull som er utjevnet. [Foto: TM]

skader og behandlinger av smågris på halvparten av nivået i de andre besetningene.

– Nå grisene er nyfødt er huden tynn, myk og skjør. Hvis de får det tørt og rent fra starten av, tørker klauver og bein fortere opp og de er bedre rustet til å stå imot sliteskadene, sier Mattsson.

Hun mener det optimale er å forsøke å unngå at nyfødte klauver og bein har kontakt med betong eller spalter. Hennes råd er å bruke mye halm eller strø de første fire til fem dagene etter grisningen, når klauver og bein er mest følsomme.

FRISKE GRISER

– Det er bedre å ha friske griser og i stedet ha litt mer jobb noen dager med å fylle på med halm og ta ut gammel halm, mener Mattsson.

Hun viser til en studie i tidsforbruk ved Svenska Pig, som slår fast at den tiden du bruker på å behandle syke dyr overstiger den tiden du trenger til å fylle på med halm hos purkene de første fire til fem dagene etter grisningen. Mattsson sier også at hun er overrasket over hvor mye halm grisene faktisk tråkker ned og som forsvinner ut gjennom spaltegovet. Hun påpeker at av praktiske grunner må de store halmmengdene opphøre når purkene begynner å komme opp i produksjon, tar til seg mer fôr og gjødselmengdene blir større. Men rikelig med halm de første dagene er nok til at de nyfødte grisenes føtter og klauver blir mer robuste mot skader.

På spørsmål om hun kan gi en anbefaling til hva slags golv svineprodusenten bør satse på for å skåne spedgrisenes klauver og bein, svarer hun at innenfor rammene av gjeldende regelverk bør golvet ha en så liten andel betongflate som mulig, og at spaltegolv av plast er bedre for smågrisbeina enn golv av støpejern. Hun understreker samtidig at dilemmaet er at det som er bra underlag for smågrisene ikke nødvendig vis er et bra golv for purka. Totalt sett mener Barbro Mattsson imidlertid at s tatusen for spedgrisenes klauver og bein aller mest handler om miljøet i bingene og stellet av grisene, enn om valg av golvtype og materiale. At hygienen i bingene er god, at det er reint, tørt og varm og ventilasjonen fungerer, og at purkene er friske når de skal grise.

– Det viktigste er at produsenten undersøker klauver og bein på spedgris som er halte, eller når de har mye behandlinger. Han må prøve å finne ut hvorfor de halter, og fundere på hvilke tiltak som kan settes inn i miljøet for å forandre på dette, sier Barbro Mattsson.

BRUK MYE HALM: – Det optimale er å unngå at spedgrisenes klauver og bein er i kontakt med underlaget de første fire til fem dagene etter fødselen. Legg inn store mengder halm i fødebingen like før grisning, er Barbro Mattssons råd til besetninger med mange halte spedgriser og antibiotikabehandlinger. [Foto: TM]

Hva kan riktige Ingris-registreringer

Er det interessant å vite om forskjellig lagringstid av sæden før inseminasjon gjenspeiles i forskjeller i drektighetsprosent og kullstørrelse? Er det interessant å se om det er forskjell i resultatene etter enkelt- og dobbeltinseminasjon?

Ann Helen Gaustad
Stasjonsveterinær, Norsvin

I en enkeltbesetning er det kanskje ikke lett å se verdien av å registrere så nøyaktig, fordi de fleste purkene behandles likt. Men hvis det skulle dukke opp problemer med fruktbarheten, kan nøyaktige registreringer hjelpe til med å belyse hva årsaken kan være. Har en da registrert hvilken tube som ble brukt til hvilken purke på hvilken dag, og om noen purker kanskje bare er enkeltinseminert, er det ikke tvil om at dette kan bidra til å oppklare om det har vært problem med for eksempel brunst eller sædtransport og -lagring.

For grise-Norge sett under ett, derimot, vet vi at det faktisk er en god del variasjon både i lagringstid før bruk og andelen dobbeltinseminasjoner, og ikke minst i resultatene. I Norsvin mener vi derfor at det er viktig å følge med på hvilken effekt varene våre har på resultatet hos kundene når de brukes slik som vi anbefaler. Så langt vi klarer, har vi i alle år prøvd å følge med på disse områdene for å kunne fange opp eventuelle trender og identifisere problemområder.

VIKTIG INFORMASJON

Mens vi tidligere hadde opplysningene våre fra teknikere og veterinærer som jevnlig rapporterte hva slags sæd som ble brukt, må vi nå (med omkring 90 % eierinseminasjon) i all hovedsak basere oss på to kilder: Antall doser som selges til eierinseminører, og innrapporterte data til In-Gris sentralt lager, med etterslep fra bruksbesetninger (mindre etterslep fra avlsbesetninger). Disse informasjonskildene brukes også for å lage prognoser for svinekjøttproduksjonen.

Felles for prognosemakerne og oss som produserer sæden er at vi er prisgitt de registreringene brukerne gjør. Dataene blir naturlig nok sikrere jo flere som registrerer og sender inn til sentralt lager, og jo mer korrekte registreringene er.

LAGRINGSTID/«ALDER» PÅ SÆDEN

I forbindelse med at holdbarheten på sæddosene ble økt, gikk vi bort fra at rubrikken «alder sæd» skulle brukes ved registrering av inseminasjonene. I stedet la vi opp til at dette skulle kunne kobles automatisk opp for dosene fra enkeltråner (avlssæd) fordi vi vet hvilke datoer det er tatt ut sæd fra hver enkelt råne.

For smågris- og edelsæd var det meningen at det skulle være mye enklere å finne ut hvor gammel sæd som var brukt, i og med at det tredje sifferet på etiketten forteller hvilken ukedag sæden er blitt produsert på. *NB! De gamle ID-numrene 920000 og 960000 har siden desember 2004 ikke vært i bruk hos Norsvin.*

Smågrissæd finnes nå i variantene 921000 – 925000, mens edelsæd heter 961000 – 965000. I tillegg har vi muligheten for å bruke 6- og 7 tallet som tredje siffer de få gangene det produseres sæddoser på lørdag eller søndag (i forbindelse med bevegelige helligdager). I ettertid har også plussvariantene LL Pluss og LD Pluss gjort sitt inntog med tallkodene 931000 og 971000 fordi disse produseres kun på mandag. Da hampshiresæden kom på markedet, utvidet vi med 98xooo-serien som følger samme mønster.

ENKELT- OG DOBBELTINSEMINASJONER

Både kontrollerte forsøk og praktisk erfaring tilsier at det vil være en viss effekt forbundet med om purkene får en eller flere inseminasjoner (enkelt- eller dobbeltinseminasjon). Hvis vi går ut fra at sædcellene lever i gjennomsnitt mellom

Ingris web » tips

Riktig rase ved sikk-sakk-kryssing

Besetninger med sikk-sakk-kryssing har behov for å se purkas farrase ved bedekning for å kunne bruke rett rånerase. Ingris web har nå utvidet rasetabellen slik at rase på far og morfar vises riktig hos slike krysningsdyr i registreringsbilder og rapporter.

Solveig Kongsrud,
Ingrisadministrasjonen
Norsvin

RASEKODER

Det har kommet signaler fra besetninger som driver sikk-sakk-kryssing om at de har hatt vansker med å finne ut hvilken rase de ulike krysningspurkene hadde. I Ingris består rasekoden av fire siffer som avspeiler besteforeldrenes rase.
Siffer 1 = mormors, siffer 2 =morfar, siffer 3 = farmor og siffer 4 = farfar ***(figur 1)***. Rasen kan beskrives både som kode og tekst. De ulike tallene i koden forteller hvilken rase dyret har. Landsvin har kode 2, og yorkshire kode 1. Inntil nylig taklet ikke Ingris rasen hos krysningsdyr i et sikk-sakk-system godt nok. Etter et par generasjoner med kryssing ble de fleste purkene vist med ukjent rase. Ukjent rase vises med koden 0 og ?, eller

Figur ▸ *Rasekonstruksjon ved zik-zak*

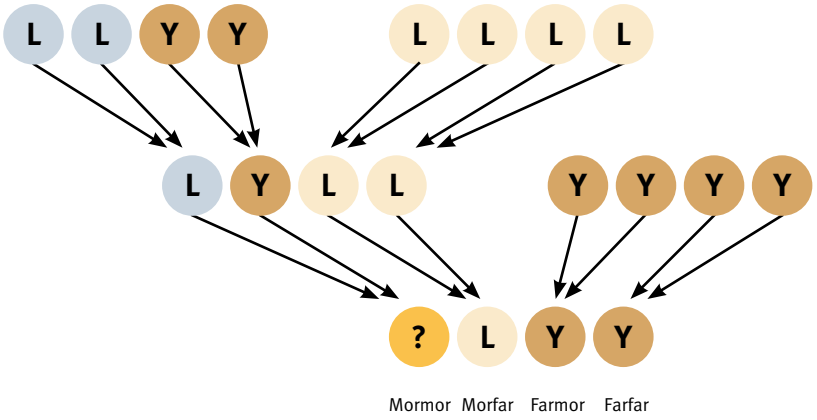

brukes til?

20 og 24 timer inne i purka, vil en ny dose lagt inn omkring denne tida forlenge tida der befruktningsdyktige sædceller er til stede i purka. Ettersom ikke alle purker har like lang brunst, vil det variere hvor godt en treffer med inseminasjonstidspunktet i forhold til eggløsningen. Vi vet også at det er forskjeller mellom besetninger når det gjelder gjennomsnittlig brunstlengde hos purkene.

For enkeltbesetninger med lang erfaring og god kjennskap til brunsttesting kan det være tilstrekkelig med bare enkeltinseminasjoner gjort til ideelt tidspunkt, og dette gjenspeiler seg i så fall i gode fruktbarhetsresultater. Andre besetninger dobbeltinseminerer alle purker, mens de fleste bruker litt av hvert fordi ikke alle purker står lenge nok til dobbeltinseminasjon.

Det er også viktig å følge med på om effekten av dobbeltinseminasjon faktisk er slik vi antar, eller om det kan skje endringer over tid, når en ser på hele landet under ett. Kanskje kan en oppdage forskjeller, for eksempel mellom raser, eller mellom purker med forskjellig antall tidligere kull, som en kan bygge videre på i rådgivningen.

DATAKVALITET VIKTIG FOR RÅDGIVEREN

Ideelt sett ville alle kunder registrert hvilken dose som brukes til hvilken purke på hvilken dag, og skille mellom enkelt- og dobbeltinseminerte dyr. Vi ser dessverre at kodene 920000 og 960000 fortsatt brukes en god del, de utgjør faktisk hele 7 % og 19 % av registrerte inseminasjoner med henholdsvis smågrissæd og edelsæd. Blant disse er det også tilsynelatende en forenkling av antallet registreringer: De purkene som er registrert med de gamle «avlsnumrene» for blandasæd ser ut til i større grad å være enkeltinseminert enn det vi ser ved alle andre «avlsnumre». Dette vil kunne påvirke vårt inntrykk av effekten av dobbeltinseminasjon, i tillegg til at det er umulig å finne ut hvor lenge sæden var lagret før bruk.

KAN GI SVARET: Riktig og tilstrekkelig informasjon kan gi svaret hvis det dukker opp problemer med fruktbarheten. [FOTO: TM]

OPPSUMMERING:

- Registrer ALLE inseminasjoner, slik at det blir tydelig hvilke purker som faktisk er enkelt- og dobbeltinseminert.
- Registrer i Ingris eller Info-Gris det avlsnummeret som står på den dosen hver purke får. Hvis du har sæd av forskjellig alder som brukes på samme dag (ulike produksjonsdager og dermed ulike avlsnumre), er dette spesielt viktig. Du kan da for eksempel notere purkenummeret på etiketten rett etter inseminasjon, og så registrere i In-Gris eller Info-Gris etterpå.
- På denne måten kan Norsvin fortsatt ha best mulig oversikt over hvordan resultatet er i forhold til lagringstid på sæden og antall inseminasjoner.

«Unknown» som tekst. Vi ønsker at Ingris web skal være et godt verktøy for alle typer besetninger. Med bakgrunn i innspill fra felten er det derfor gjort endringer i Ingris web slik at både far og morfars rase kommer til syne i et dyrs rasekode. Når en av besteforeldrene, som oftest mormor, er krysningsdyr vil dette avspeile seg i barnebarnets rasekode som «null» og ? som tekst. Ei typisk sikk-sakk-purke vil ha rasen 0211 (?LYY) eller 0122 (?YLL). Dyrets rasekode og tekster finner du i purkekortet, bildet for innmelding og merka smågris. I tillegg vises rasen på purkene i rapporten «Aktive avlsdyr».

MERKING VED EGENREKRUTTERING

Ved egenrekruttering, enten det dreier seg om sikk-sakk eller ikke, bør det registreres ørenummer til og fra for de purkene i kullet som skal er potensielle livdyr i forbindelse med registrering av grising. Dersom grising registreres tidligere enn merking kan den lagrede grisingen søkes opp igjen og opplysningen om merking legges til senere. Dette kan også registreres i purkekortet. Ved å registrere merka dyr på denne måten finner programmet selv ut fødselsdato, rase, mor og far på ungpurka ut fra registrering av bedekning og grising hos mora. Slike merka ungpurker hentes automatisk fram som purker når du registrerer første bedekning på dem.

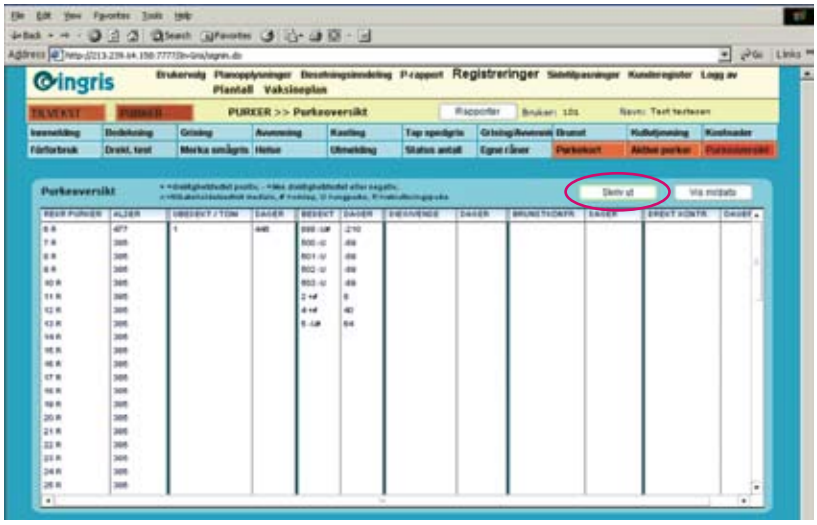

NÅ KAN DU SKRIVE UT PURKEOVERSIKTEN

Purkeoversikten er mye brukt i Ingris. I web-versjonen har vi inntil nylig manglet mulighet til å skrive den ut. I siste versjon er heldigvis utskriftsmuligheten på plass. Ved å klikke på den hvite knappen «Skriv ut» i purkeoversikten kan den skrives ut som et PDF-dokument.

Avlsmessig framgang – for de mange!

Norsvins hovedoppgave er å forbedre din lønnsomhet gjennom målrettet avlsarbeid, og på grunn av Norsvins intense testing og seleksjon forandres en rekke egenskaper.

Hver måned foretar Norsvin en sammenligning av avlsverdiene til alle dyr i populasjonen. Forandringer over tid i avlsverdi sier noe om effektiviteten i Norsvins avlssystem. Fram til begynnelsen av 90-årene ble det kun tatt med noen få slaktegrisegenskaper i avlsarbeidet. Ønsket om å ivareta hele grisen, kombinert med ny teknologi, kunnskap og kraftigere datamaskiner, gjør at vi i dag holder oversikt over en rekke egenskaper. I dag har vi faktisk oversikt over 31 egenskaper for landsvin og 22 for duroc. De forskjellige egenskapene vektes sammen til en avlsverdi som er utgangspunktet for all seleksjon, både på råner og på purker i fordedling og formeringsbesetningene. Vektleggingen som benyttes er basert på hver enkelt egenskaps betyding for norsk svineproduksjon.

32 KRONER PER SLAKTEGRIS

I de siste beregningene oppgis det at vi har en årlig framgang som tilsvarer ca 32 kroner per slaktegris for landsvin. Endringen er fordelt på de mange egenskapene som er nevnt over. For landsvin er de egenskapene som registreres på selve slaktegrisen beregnet å ha en framgang på cirka 19 kroner, mens de resterende 14 kroner er framgang på morsegenskapene. Blant slaktegrisegenskapene kommer hele 12 kroner fra framgang i kjøttprosent, mens fôrforbruk og daglig tilvekst i lengre tid har hatt forholdsvis liten endring. Den teoretiske endringen av fôrforbruk viser nå en reduksjon som tilsvarer 0,02 Fe pr kg tilvekst pr år. Fraværet i fremgang for tilvekst på landsvin som populasjon er delvis begrunnet i fremgangen som har vært for kullstørrelse og morsevne.

LITT EKSTRA

Lanseringen av produktet Norsvin LL Pluss er imidlertid en måte kombinertbesetninger, eller smågrisprodusenter som vil tilby sine slaktegrisprodusenter noe ekstra, kan få tilgang til landsvinråner som rangerer aller høyest for slaktegrisegenskaper.

DUROC FØLGER PÅ

Norturas duroc har nå en avlsmessig framgang som er beregnet til cirka 29 kroner per slaktegris per år. Denne har aldri vært høyere. Framgangen på kjøttprosent er på samme nivå som landsvin, mens reduksjonen i fôrforbruket er i ferd med skyte fart. Det samme gjelder for tilvekst. Årlig reduseres avlsmessig alder ved 100 kg levende vekt med 1,6 dager, mens fôrforbruket for å nå samme vekt reduseres med ca 2,9 Fe per år. Dette er gjennomsnittstall for duroc testet de siste to årene.

Grisingsprosenten skal opp

Med en grisingsprosent på 79 ligger Norge på sisteplass i forhold til nabolandene Danmark og Sverige, som har henholdsvis 84 og 83. Dette skal det gjøres noe med.

Et samarbeidsprosjekt mellom Helsetjenesten for svin, KLF, Nortura og Norsvin, har som mål å få opp grisingsprosenten i norske svinebesetninger. Målet er at den dårligste tredjedelen i Norge, som har et gjennomsnitt på 71,2 i grisingsprosent, skal opp i midtpulja hvor snittet ligger på 79,7.

Midtpulja skal opp i den beste tredjedelen, hvor grisingsprosenten er 84,8, og de beste bør kunne strekke seg helt opp til 90 prosent. Slik er i hvert fall ambisjonene.

Grisingsprosent er det antall purker i prosent som blir inseminert, konstatert drektige, og som forblir drektige helt fram til grisingsdagen. Grisingsprosenten sier altså noe om hvor godt en lykkes med insemineringen i en besetning. Den sier også litt om oppstallingsforholdene i drektighetsperioden, for eksempel om purkene blir stresset og aborterer.

Ny lov om dyrevelferd

Forslag til ny dyrevelferdslov er nå sendt ut på høring. Har du synspunkter på dette bør du reagere før 18. februar, som er høringsfristen.

Ved stortingsbehandlingen av Stortingsmelding nr.12 (2002-2003) om dyrehold og dyrevelferd ble det bestemt å lage en ny lov om dyrevelferd. Utkast til ny lov om dyrevelferd har nå kommet på høring, og Norsvin skal lage et høringssvar som behandles av Norsvins styre. Høringsfrist er 18. februar.

I utkastet til ny lov foreslås det blant annet å innføre varslingsplikt ved mistanke om mishandling av dyr eller annen alvorlig svikt vedrørende miljø, tilsyn og stell. Det foreslås også en varslingsrett for humanhelsepersonell. Det foreslås videre at Mattilsynet kan frata dyreeiere retten til å holde dyr etter gjentatte brudd på dyrevelferdsloven. I dag ligger det til domstolen å avgjøre dette.

Utkastet til ny dyrevelferdslov inneholder mer konkrete bestemmelser om opplysningsplikt og dokumentasjon, og det foreslås at andre tilsynsorganer enn Mattilsynet, som dyrevernnemnder og forsøksdyrutvalg, ikke lovfestes. Det foreslås at nye driftsformer, metoder, utstyr og tekniske løsninger skal være utprøvd og funnet egnet ut fra hensynet til dyrevelferd før de tas i vanlig bruk, og at den som tilbyr eller omsetter eiendom eller utstyr for bruk til dyr har et medansvar for at dette er egnet for formålet. Høringsnotatet med utkast til ny lov er tilgjengelig på http://www.regjeringen.no/nb/dep/lmd under «høringer».

Svinejournalen

Neste nummer av Svin, nummer 2, kommer ut den 12. mars.

- ***Manusfrist: 25. februar***
- ***Frist for bestilling av annonser: 20. februar***
- ***Frist for levering av annonsemateriell: 25. februar***

Utgivelsesplan Svin 2008:

Nr.	Matr.frist	Manusfrist	Utgivelse
2	27. feb	25. feb	12. mar
3	2. apr	31. mar	16. apr
4	7. mai	4. mai	21. mai
5	4. jun	2. jun	18. jun
6	13. aug	11. aug	27. aug
7	10. sep	8. sep	24. sep
8	8. okt	6. okt	22. okt
9	5. nov	3. nov	19. nov
10	3. des	1. des	17. des

Har du tips om møter, kurs, seminarer, utstillinger eller annet som har bredere interesse for svineprodusenter og andre i svinekjøttets verdikjede, send en e-post eller gi oss et vink!
svin@norsvin.no

NORSVINSKOLEN
arrangerer kurs i slaktegrisproduksjon 5. – 7. februar på Jæren og den 19. – 21. februar på Mære

NORSVIN TRØNDELAG
markerer sitt 50 års-jubileum på Stiklestad Hotell fredag 22. februar. Årsmøtet avvikles samme sted samme dag

CANDPIG-TUR KØBENHAVN
arrangeres 2 – 5. mars av Norsvinskolen

NORSVINS ÅRSMØTE
er i år på Scandic Hotell, Hamar, den 27. og 28. mars

NORSVINS 50 ÅRS-JUBILEUM
markeres med jubileumsfest i Hamar den 27. mars og åpning av den nye rånetestingsstasjonen på Bjørke

FÔRINGSSEMINAR
arrangeres av Norsvinskolen den 27. og 28. mai på Rica Hotell, Hamar

SVERIGES GRISPRODUCENTER
har sitt årsmøte, sin årsstämma, i Skövde den 17. og 18. juni

ELMIA LANTBRUK DYR & INNENDØRSMEKANISERING
er en messe som avvikles 22. – 25. oktober i Jönköping, Sverige
www.elmia.se

EUROTIER
husdyrmesse arrangeres den 11. – 14. november i Hannover, Tyskland
www.eurotier.de

Frarår avliving uten bedøvelse

Husdyr bør alltid bedøves før avliving ved blodtapping, mener vitenskapskomitéen.

Den konkluderer med at dette er nødvendig på grunn av de alvorlige lidelsene som husdyr utsettes for i forbindelse med slakting uten bedøvelse. Vitenskapskomiteens faggruppe for dyrehelse og dyrevelferd har på oppdrag av Mattilsynet vurdert de dyrevelferdsmessige konsekvenser av avliving uten bedøvelse, slik det foreskrives i visse religioner. Komitéens krav om bedøvelse før avliving ved blodtapping er i tråd med konklusjonene fra European Food Safety Authority (EFSA).

Jordbruksforhandlingene

I møte 8.- 9. januar ble det enighet mellom fylkeslagslederne og Norsvins styre om hovedpunktene i Norsvins innspill til jordbrukets forhandlingsutvalg. Hovedkravet er å øke målprisen med kr 1,50 per kilo, noe som anses som nødvendig for å sikre tilstrekkelig rekruttering og optimisme slik at vi for framtida skal kunne sikre markedsdekning av norsk svinekjøtt. Norsvin ser det ikke som sitt ansvar å skissere de tekniske mulighetene for å kunne heve målprisen innenfor rammene av eksisterende WTO-avtale.

Norsvin mener at det er nødvendig med fortsatt fokus på strukturgrisen, med økning på 1000 kroner per avlspurke for hver av de 35 første purkene. Videre foreslås det at distriktstilskuddet bør økes med 1 krone per kilo, samtidig med at områdene for slike tilskudd utvides til også å omfatte flere av landets mest marginale svinefylker.

Alle fylkes- og lokallag har fått oversendt et brev med de viktigste innspillene til forhandlingene, og det er ønskelig at svineprodusentene tar med seg disse punktene når sakene diskuteres i de lokale faglaga. For å underbygge viktigheten av svinenæringa i ditt fylke, vil du på Norsvins hjemmesider, - under organisasjon/fylkeslag/ og ditt fylke, finne en oversikt over svinenæringas betydning.

GÅRDSBESØK: Fra et gårdsbesøk hvor elever i 5. klasse ved Sakshaug skole kom. Fra venstre Karen Bach, Emil Næss, Bjørnar Gulberg Letnes og Louice Bjerkan.

Årsmøte-utsendinger

Årsmøtet finner sted på Scandic Hotell, Hamar 27. – 28. mars 2008. Utsendingene vil også delta på Norsvins 50-års- jubileumsfeiring torsdag 27. mars. Fordelingen av utsendingene står i tabellen nedenfor. Det tas utgangspunkt i antall medlemmer per 31/12. Alle fylker får automatisk 1 utsending. Fylkene med 30 eller flere gis ytterligere 1 utsending. Det skal totalt være 50 utsendinger, og de siste plassene fordeles mellom fylkene ut fra antall medlemmer over 30.

FYLKE	Medl. per 31/12-07	Antall utsendinger
Akershus	91	3
Aust-Agder	16	1
Buskerud	34	2
Finnmark	6	1
Hedmark	206	4
Hordaland	59	2
Møre og Romsdal	56	2
Nordland	82	3
Oppland	158	4
Rogaland	452	7
Sogn og Fjordane	58	2
Telemark	38	2
Troms	26	1
Sør-Trøndelag	63	2
Nord-Trøndelag	313	6
Vest-Agder	15	1
Vestfold	132	3
Østfold	145	4
Sum	**1950**	**50**

Gammelt råneholdslag på Utøen

Det jubileres hos svineprodusentene i år. Inderøy Svineavlslag har i februar tenkt å markere at laget er hele 80 år. Det er nemlig 80 år siden bøndene så behovet for å organisere griseavlen gjennom å danne Utøen Råneholdslag. Reidar Pedersen i Inderøy Svineavlslag skriver til Svin at laget har vært aktivt siden den gang, blant annet med årlige årsmøter. I starten hadde laget seks medlemmer, og det drev med utleie av råner. Etter hvert har aktiviteten endret seg. I dag satses det for eksempel på god kontakt med skolen, som får et gratis griseslakt til 9. klassene. Grisefjøs åpnes også for yngre elever. Hvert år tidlig i juni deltar laget på Straumens dag, som trekker tusen besøkende og har vel 50 deltakere. Medlemmene stiller opp på grilling uansett vær, og i de beste åra har de grillet opptil 150 kilo med sommerkoteletter!

STRAUMENS DAG: Det er viktig å ha et lag som er et sosialt møtested for svineprodusentene i bygda. Her fra grilling på Straumens dag i 2007. Grillmestre er fra venstre Anders Ulven, Hans Reidar Hammer, Monica Hammer, Solveig Bosnes Pedersen og Per Bjarne Ulvin.

www.a-k.no
www.reime-landteknikk.no
Tlf. 51 79 85 00

Spesialister på planlegging, prosjektering, levering, installering og service av utstyr for husdyrhold.

side 44

www.animalia.no
post@animalia.no
Tlf. 22 09 23 00

Bli bruker av In-Gris web!
Nytt og spennende web-program for gris.
Kontakt ditt slakteri for nærmere info.

side 6

www.fk.no

FK Agri sør	Tlf. 815 00 333
FK Agri nord	Tlf. 07390
FK Rogaland Agder	Tlf. 51 88 70 00
FK Nordmøre/Romsdal	Tlf. 71 24 56 00

Felleskjøpet er hovedleverandør av drifts-midler til Norsk landbruk.
Våre viktigste produktområder er korn, kraftfôr, plantekultur, maskin, butikkvarer, innen-dørsmekanisering og faglig kompetanse.

side 29

www.fjossystemer.no

Øst, Fåvang	Tlf. 61 28 35 00
Sør, Revetal	Tlf. 33 30 69 61
Vest, Nærbø	Tlf. 51 43 39 60
Midt-Norge, Heimdal	Tlf. 72 89 41 00

TOTALLEVRANDØREN av komplette løsninger for landbruket.
Våre fagkonsulenter skreddersyr løsninger tilpasset ditt behov!
– Ta kontakt for prosjektering og tilbud.

side 6

www.graakjaer.no
Gråkjær Skandinavien
Tlf. +45 98 98 86 86

Vi tilbyr nøkkelferdig bygg til avtalt tid og fast pris. Bygg med mulighet for egen innsats. Vi har mer enn 30 års erfaring.

side 28

www.hlb.no
post@hlb.no
Tlf. 51 79 94 00

Høgskulen for landbruk og bygdenæringar tilbyr fleksible og varierte studium retta mot landbruk og bygdenæringar.

side 7

www.hint.no
sidsel.tronsdal@hint.no
Tlf. 74 11 21 43

Studér husdyrfag og -velferd, landbruksøkonomi eller utmarksforvaltning på bachelor-nivå eller som årsstudium ved Høgskolen i Nord-Trøndelag.

side 9

www.husdyrsystemer.no
info@husdyrsystemer.no
Tlf. 38 11 81 00

Mambo grisemor og automix.
Melkeerstattning og startfôr.
Innredning, utgjødsling og ventilasjon.

side 20

www.icas.no
salg@icas.no
Tlf. 46 48 94 00

Brannalarm for landbruket! Markedets mest driftssikre og servicevennlige system. Ta kontakt med oss i dag for ett uforpliktende tilbud.

www.if.no
Tlf. 02400

Vi kjenner risikoen for mange typer ulykker og skader – også innen landbruket.
Spør om hjelp til å unngå dem.

www.jls.no
jarle@jls.no
Tlf. 51 79 84 50

Jæren Landbrukssenter satser på effektive landbruksprodukter og rasjonelle løsninger som tilfredstiller dagens krav til kvalitet.

www.maere.no
mlspost@ntfk.no
Tlf. 74 17 04 30

VG1 Naturbruk, VG2 Anleggsgartner, VG2 Heste- og hovslagerfaget, VG2 Landbruk- og gartneri, VG2 Skogbruk, VG3 Gartneri og hagebruk, VG3 Landbruk og husdyrhold, VG3 Studieforbe-redende innen naturbruk (Naturforvaltning)

side 9

www.kj-klimateknik.dk
kj@kj-klimateknik.dk
Tlf. +45 86 88 04 99

Fôrings- og ventilasjonsanlegg.

www.norgesfor.no
post@norgesfor.no
Tlf. 22 40 07 00

Kraftfôr til alle dyreslag, såvarer, korn, gjødsel, plantevern og butikkvarer.
Faglig kompetanse.

side 41

www.normin.no
firmapost@normin.no
Tlf. 32 14 01 00

Total leverandør av alle typer jerntilskudd til spe-/smågris og purker, samt avvennings-torv, elektrolytt og tilskuddsfôr til gris. Leverer og produserer alle typer tilskuddsfôr til gris, storfe, sau og hest.

side 36

http://medlem.nortura.no
Tlf. 22 09 21 00

www.tomb.no
post@tomb.no
Tlf. 69 28 30 00

Fagskole

1-årig landbrukskurs – agronom, Naturbruk, Bygg- og anleggstekn., Teknikk og industr. produksjon. Internat – elever fra hele landet.

side 7

Returadresse:
Norsvinsenteret
Postboks 504
N-2304 Hamar
B-BLAD

UNT
(Utnytt Ny Teknologi)

LOKOMOTIV

nooyen

TRI-BAR® spaltegulv

- God gjennomgang for gjødsel grunnet bred spalteåpning.
- Nedsatt ammoniakk fordamping.
- Arbeidsbesparende, enklere renhold.
- God hygiene for dyrene.
- Enkle å tilpasse eksisterende løsninger.
- Slitesterkt "High Resistant" spesiallegert stål.

TRI-BAR® spaltegulv kan leveres som TRI-BAR® 10 mm Soft Grip med spalteåpninger på 10 eller 12 mm, eller som TRI-BAR® 12 mm Soft Grip med spalteåpninger på 10, 12 mm eller 15 mm, eller som TRI-BAR® 15 mm Soft Grip med spalteåpninger på 12 eller 15 mm. Risten kan ved behov også leveres med gjødselåpning eller gjødselluke i bakkant.

Veng system

Den intelligente varmelampestyringen fra Veng system, gir automatisk riktig temperatur i smågrishjørnet. Det er grisenes overflatetemperatur som styrer det hele. Dette gir deg;

- Færre ihjellagte smågriser
- Høyere fravenningsvekt
- Redusert energiforbruk
- Mindre arbeid, ingen kompromisser
- Utprøvd teknologi
- Enkel i bruk

Veng System

For nærmere informasjon og referanser ta kontakt med nærmeste A-K I-mek konsulent.
www.a-k.no www.reime-landteknikk.no

A-K maskiner I-mek